

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Hristos a înviat!

București, Săptămâna patimilor.

Războiul balcanic trebuie să fie de învățătură pentru toată lumea, care e în stare să gândească și vrea să trăiască. Europa cea bătrână s'a făcut de răs. Cheltuiește milioane pe an pentru a-și susține diplomații atașați pe lângă persoanele diferiților suverani, fără să aivă nici măcar un raport autentic despre starea lucrurilor din Balcani. Bulgarii, independenți numai de ieri, o mână de oameni nebagată în seamă, dau de rușine pe toți diplomații Europei: cunoscând singurii ranele adânci prin cari iese și se prăpădește toată energia imperiului otoman, pornesc războiul în numele crucii, pe care reușesc să o așeze la mormântul ultimului stat păgân din Europa.

Trăim în era surprinderilor. Turcia a fost asigurată de puterile mari, că nu va avea războiul. Aliații balcanici au declarat la început, că nu urmăresc cuceriri teritoriale. Și noi eram siguri, că o episcopie ca cea de Hajdudorogh nu se va face. Și cu toții ne-am înșelat. Trăim vremuri grele, când e bine să vezi, cum îți stau armele și munițiunea, și dacă simți ceva lipsă, să întregesti.

Să nu ne sfim a descoperi ranele, cari sunt din domeniul public. O tăcere impusă de absolutiști creează în Rusia nihilismul, iar în Turcia o ne mai auzită desfrânare, care până acolo ajunge, încât Turcii, ramoliți și prăpădiți cum sunt, nu se îndestulesc că sunt cu miile omorâți de dușman, mai trebuie să se certe și între ei, și amestecând politica câmpul de luptă, ei, de care tremură odată toată Europa, nu mai sunt în stare a ține piept cu niște dușmani așa de neînsemnați. Așa se nimicesc popoarele.

Biserica noastră are preoți și mireni, cari în vremuri grele, dacă ar

lăsa Dumnezeu să vină persecuțiile vechi, ar împodobi biserica cu purpura martiriului. Da avem preoți și mireni, cari ar putea fi mândria bisericii ori unde. În schimb însă, avem și de aceia, cari nu sunt la culmea chemărilor, și pe cari un vânt mai puternic ar fi în stare să-i mute dela adevărata credință. Aceștia sunt de două feluri. Unii vor să se arate că țin pas cu lumea cultă, și mai cu seamă în urma agitațiilor făcute pe tema noii episcopii, țin să injure și ei pe episcopii și biserica lor. Aceștia, și mai înainte, tot așa au fost, fără principii religioase bine stabilite; de altfel toată viața lor se îndreptează după vânt și după soare. Astfel e ușor de cunoscut Dumnezeu și credința lor: convingere religioasă nu vor avea decât foarte cu greu, căci nu încap în mintea lor idea: să admită un lucru, care ar putea, la un caz dat, să le fie peste mână. La ei toate sunt de târguială, și fac numai târgurile ce le convin. Nevroind să aibă o morală creștinească, ei nu pot să știe, mai bine zis, nu vor să recunoască adevăratul caracter al credinței, care nu e nici floarea soarelui, nici trestia clătită de vânt. Credința e adevărată, ori îți place, ori nu, și din ea nu e voie, ci păcat, când faci politică. Biserica unită ne-a fost bună, când, după spusele celor mai mari bărbați români, chiar neuniți, a redășteptat întreg neamul, și atunci am fost nedeslipiți față de urmașul sfântului Petru, și în focul credinței statornici. Iar astăzi, când se face episcopia de Hajdudorogh, pe care cei chemați au lăsat-o să o exploateze cu mari fantazii toți scriitorășii iubitori de fraze mari, biserica noastră trebuie injurată. Dacă bisericarii noștri au comis o mare greșală, că nu au arătat dela început, căți Români adevărați au fost alipiți la nouă dieceză, și ce lupte grele au avut de îndurat cu menținerea parohiilor deslipite (în săcuime erau doar 3—4 parohii, cari

erau în stare să se susțină, în celelalte nu se putea clădi nici o șură măcar, fără ca să dea Mitropolitul din punga lui câte 200—300 coroane; nu mai amintesc nesfârșitele lupte cu episcopia latină din Alaba-Julia), ziarele noastre, chiar și cele ale partidului național au făcut cele mai rele servicii bisericii noastre, care are credincioși, cel puțin cu numele, în comitetul național. Anumite lucruri le-au publicat numai din tactică politică, și nu și-au dat seama, că la un popor cum suntem noi, numărul celor ce își fac înșiși o convingere, e un procent de tot mic, cei mai mulți primesc lucrurile așa cum li se dau. Anumite tactice de acestea trebuiesc rectificcate, să nu rămână lumea cu idea din tactica, pe care nu o înțelege.

O rană adâncă e necredința oamenilor cărturari, cari se aseamănă, cu floarea soarelui și cu trestia, și rana e cu atât mai dureroasă, cu cât ea nu se poate vindeca, pentru că astfel de oameni, în urma caracterului lor, nu sunt în stare să facă nici un lucru serios și mare, nici în viața națională, cu atât mai puțin în credință, care îți cere une ori chiar jertfrea vieții.

Dar mai e și o altă bubă, mai mare: ne lipsește convingerea religioasă și la sate. Nu în toate părțile. În parohia mea am credincioși de pe întreg teritoriul provinciei mitropolitane unite, și pot să constat cu mare bucurie o vie credință în multe părți de ale mitropoliei. Biserica mea e cam la o margine a Bucureștilor, dar pentru aceea e cercetată și de oameni, cari vin dela depărtări de un ceas și jumătate, dovadă, că aceștia, cari întâlnesc în calea lor multe altele, au o adevărată credință în sfânta unire. Sunt însă alții, cari de abia vizitează biserica de câte 4—5 ori la an, și unii din aceștia nici la Paști nu se spovedesc. Unora nu le îngăduie serviciul, căci aici nu suntem ca în alte părți. Alții ar putea să cerceteze biserica, și

nu o cercetează. Noi Preoții, cărora li-e încredințată grija sufletească a orășenilor, adese ori vedem, că țărani și meseriași, cari vin dela sate și se așează în parohiile noastre, sunt lipsiți cu desăvârșire de orice convingere religioasă. În scurt timp își însușesc toate obiceiurile rele ale orășenilor, și se leapădă de credință cu totul.

Lucrurile aceasta trebuie să ne pună pe gânduri. Se vede, că până acum n'am făcut de ajuns, căci altfel n'am fi putut ajunge aici. Noi suntem prea conservativi, și nu voim să înțelegem poezia ce-am învățat-o deja în clasa I. primară:

A moșului viață

Aduce a trecut!

Astăzi ispitele credinții sunt cu mult mai mari, deci și armele în contra lor trebuie să fie cu mult mai puternice. Pe vremuri nu era nici socialism nici adventism, intelectualii noștri aveau o morală, cel puțin omenească. Dar astăzi s'au schimbat lucrurile cu totul, și noi trebuie să le facem față. Celce nu le face față e laș și nepriecut. Armele sunt la dispoziția fiecăruia numai să le folosiască: predica și catichieza. Predici bine lucrate, de învățătura lui Isus, după lipsele speciale ale fiecărei parohii, de acestea ne trebuiesc, nu predici învățate, doar preotul n'are să dea examen înaintea credincioșilor. Manualele noastre de religie, mai cu seamă cele pentru școlile primare,

sunt foarte slabe, și bieților preoți le lipsesc cu desăvârșire izvoarele, din cari să-și facă catehezele. E neasemănat mai ușor să ții o frumoasă predică în catedrala din Blaj, decât să faci o bună cateheză în școlile dela țară. Preotul nu numai cu purtarea, dar și cu cuvântul, să se știe întipări în sufletul copilului, pentru care, și aceasta nu se poate accentua de ajuns nici în gimnazii, să nu fie altă oră mai plăcută ca ora de religie. Altfel făcând, n'a făcut nimic, decât că a furat copilului timpul cel mai prețios, aducând și bisericii o mare stricăciune, de care nu-și poate da seama în de ajuns.

Cea mai mare sărbătoare din an, Invierea Domnului, ne vine nouă preoților când suntem istoviți de muncă. Și cea mai mare fericire, cea cerească, ne va veni după o încordată și continuă muncă în via Domnului. Să fim neobosiți vestitori ai Aceluia, Care i-a trimis pe apostoli în rândul întâiu să învețe și numai în al doilea să boteze. Să ne scoborim în aceste zile în sufletul nostru, să vedem, în ce măsură suntem apostoli? Cum legăm noi sufletele credincioșilor de biserica noastră? Oare e în stare vre-un curent, cât de puternic, să-i zmulgă din aceasta naie?

Dacă ne vom da toată osteneala pentru întărirea convingerii religioase a credincioșilor noștri, perii albi, cari ne vor împodobi capul înaintea vremii

cerute de ani, vor fi semnul închipuitor al cununii, pe care ne-o va da dreptul Judecător.

Hiristos a înviat!

Dr. Ioan Bălan.

Administrația maghiară. Deputatul Beniczky Ödön, care a fost printre slovaci la câteva adunări populare în ținutul nordic al Ungariei și a avut puțința de-a cunoaște administrația maghiară de aproape, descrie *tipul administrativ* în „Alkotmány“ astfel: Ai văzut, dragă cititor, vreodată vre-un „domn dela comitat“ în Nyitra? Are pălărie și costum verde de vânător, poartă sbiciu și umblă în cisme cu pinteni. În district nu e crișmar, căruia să nu-i fie dator. Nu are prietin, care să nu-i fi subscris cambiu. Reprezintă pe gentry, clasa istorică, cu buzunarul gol, cu tidva seacă, cu o lipsă strălucitoare de carte și cultură. În oficiu nu-și pune cu săptămânile piciorul, căci își petrece undeva pe sate, unde crișmarul îi scrie amărît contul în carte, căci altcum mâne îi vine finanțul. Dela petreceri merge la alegătorii opoziționali, ca să-i pedepsească. Iși scoate cu fală peptul cătră slovaci, căci aici el e „magyar állam“.

Asociația nemeșilor ardeleni. La stăruința contelui Bethlen István sa prezentat la guvern în zilele aceste o deputație a nemeșilor din Ardeal, care a predat un memorandum ministrului prezident Lukács și ministrului de agricultură. Memorandumul conține gravaminele nemeșești și dă și o soluție cum să sprijinească guvernul „națiunea maghiară din Ardeal“ împotriva cuceririi valahe, care înghite azi-mâne toate moșiile vechilor scoboritori ai

FOIȚA.

Grădina Olivilor.

— Suvenir din călătorie. —

de Matilda Serao.

Spre răsărit dela Ierusalim, la trei pași dela poarta San-Stefano, se ridică muntele Olivilor, separat de Sion, prin valea tristă Iosafat, și acest nume e de ajuns, pentru ca să isbucnească din toate sufletele, cari au înțeles poezia suferințelor, valul amar și profund al aducerilor aminte. Acest munte nu e preainalt; dar se observă de pe oricare terasă a Ierusalimului; căci el stăpânește totul: nu e preainalt, căci lumina mare care-l învăluie dela răsăritul soarelui marea curetenie cristalină și blondă, care-i încunjură vârful, pare a-l ridica în aier. Chiar și la ceasurile din noapte, când Sionul pământean cu căscioarele albe, adoarme la umbra mănăstirilor creștine, a moșeelor triumfătoare și a zidului lui sfânt; chiar și la orele târzii, când liniștea stăpânește în strădișoarele lui Soliman în strimtoriile deșerte, în bazarurile mute, pelerinul gânditor poate contempla muntele sacru, unde Isus se rugă, suferi și în decursul nopții îngrozitoare, de aici merse spre munte. Nu-iașa, că a fost el sărutat de

Iuda Iscarioteanul, prins de soldați, nu aici a zis cătră învățăceii lui, după ce înzadar a încercat să-i ridice din somn. »Și dacă v'ați fi deșteptat acuma, totul este sfârșit!« Nu aici, la muntele Olivilor, s'a început adevărata Cale Dureroasă, și nu în sala de judecată alui Pontiu Pilat?

Ah! în întunerecul argințiu, cu câtă lăcomie ochii celorce cugetă, celorce cred, a celorce visează se ațintesc pe acest munte sfânt, ca și când ar voi să revadă tristul cortej luminat cu torțele, cu sulilele desprețuitoare, scoborînd cătră Cedron și trăgând, legat ca pe un făcător de rele, pe fiul Mariei!

Drumul pentru a ajunge la muntele Olivilor este foarte pieziș. Sunt două cărări mici pietroase și aspre. Călătorii, cari iubesc comoditatea, le suie călare pe cal sau pe măgar, mai ales pe măgar, deoarece aceste dobitoace blânde au piciorul sigur și liniștit, pe aceste căi ale Palestinei, pe cari pietrele, stâncile, pământul fârmicios, le fac atât de primejdioase.

Insă, ceice serios voiesc a vizita muntele divin, merg pe jos fără graba turistului, cu calmul liniștit al oamenilor, cari doresc a medita după ce au văzut; așadară trebuie luată cărarea cea dreaptă, pe care în ultima perioadă a vieții, Isus o percurgea în fiecare zi și unde solul pare a păstra urma pașilor săi. De altfel în tot locul se află o remiștență, o imagină a acestui trecut

atât de îndepărtat și atât de aproape. Aici este grădina Gethsemani, cu cei opt olivi sacri, olivii de atunci; căci olivii odrăslește pe rădăcinile lui bătrâne și tradiția ebraică, mulsumană, creștină și confirmă pe deplin, că aici, aproape de acest trunchiu noduros, El venia în fiecare zi pentru a se ruga Tatălui, care era puterea și curajul Lui.

Grădina Gethsemani singură merită mai multe vizite, sunt arborii sfinți, a căror verdeață a văzut de atâteaori ochii mari ai blondului Nazarinean, ridicându-se cătră cer desgustați de oameni și de lucruri. Muntele Olivilor nu are însă numai Gethsemani, teatrul celei mai mari tragedii morale, care oarecând a turburat un suflet divin adânc întristat, el are singur o parte din drama sfântă. Aici, la o parte, indică locul unei vechi capele numită »Dominus flevit«: »Domnul a plâns«. De aici privind Isus, într'o luminoasă zi de primăvară Ierusalimul în toată splendoarea puterii lui, în tot orgoliul și necăința lui, a deplâns orașul și ruina sa; de aici la patruzeci de ani după moartea Lui, împăratul Titus cu a noua lui legiune a aruncat contra Ierusalimului marea violență și prădătoare a Romanilor, și Sionul căzu, și poporul lui fu masacrat și templele lui se dărâmară și miile de ovrei încep a geme sub blăstămul grozav.

Aproape de grădina Gethsemani, Maria din Nazaret bătrâna de șizeci și

„Magyar nemes“-ilor lui Petőfi Sándor. Au cerut, ca *parcelările* și *colonizările* să se facă cu controlul și sub conducerea statului și cu deosebită considerare la ideea statului unitar maghiar. Va să zică, statul să cumpere moșiile nemeșești, mai scumpe decât le-ar putea cumpăra românii, căci altcum nemeșii le dau românilor. Sunt minunați Dnealor în calcul. Cer concurența statului la vânzarea moșiilor lor. Ne mirăm, că nu le-a venit și sașilor în minte, ca să se alătore la vecii lor tovarăși de arme. Dacă trebuie să-și vândă ce au, batăr să vândă scump.

Vrajba între frați. Patrioții noștri sunt rău învrăbiți. E vorbă de alegerile trecute în legătură cu banii ridicați de ministru-president Lukács din visteria țerii. Kossuthiștii zic, că guvernamentalii sunt aleși cu banii țării și se provoacă la casuri și documente. Guvernamentalii departe de a se desvinovați, se scuză, că în definitiv așa se fac alegerile în toată lumea, cu aparat oficios și — bani. Banii încă trebuie să-i dea cineva, în cazul de față acel cineva a fost — statul maghiar. Fiind-că Kossuthiștii n'au fost satisfăcuți de motivele aceste învocate de guvernamentalii, ci au continuat a acusa guvernul cu hoții, paname, tâlhării, guvernul s'a hotărât, a păși el ca acusator împotriva Kossuthiștilor. Dar pe voi cine v'a ales? a zis Lukács prin organele sale de publicitate. Nu tot guvernul a ales și pe Kossuthiști și în mare parte pe mulți dintre opoziționali, cu bani, cu puterea administrației ori cu amândouă?

Opoziția e conșternată acum de acuzele aceste neașteptate. Cere deci date pozitive dela guvern, știind bine, că și așa nu va fi satisfăcută.

Vorba e că se adeverește cu ceea-ce

trei de ani întâlni pe Arhanghelul, care oferindu-i brațul îi vestea sfârșitul vieții ei și glorioasa ei suire la cer. Ea își plecă capul ascultătoare, ca și prima-oară.

O stâncă albă înseamnă locul unde Maria ridicându-se în aer, lăsa să-i cadă cingătoarea, care a fost ridicată și păstrată de apostolul Toma.

Cățiva pași mai departe, unde, te scobori pe o treaptă lungă se află mormântul Maicii Domnului, precum și a sfântului Ioachim și a sfinței Ana. Această biserică aparține ritului grecesc, și mereu se cetesc slujbe, rugăciuni și litanii pe stâncă, unde după îngropare nu se mai află, decât pânza, care învălise corpul mamei lui Hristos. Și mai departe, se ridică peștera Agoniei, unde Celce trebuia să moară pentru binele omenimii a asudat sânge și a scădat pământul în această spumă purpurie; în fiecare dimineată un părinte franciscan celebrează liturgia în această peșteră, care din fericire, aparține ritului latin.

O piatră albă pe marginea muntelui fixează locul unde au adormit Apostolii și la capetul unei cărări se ridică o columnă, unde Isus fu trădat de Iuda.

Ah! da, muntele Olivilor trebuie vizitat pas de pas; căci impresiile sunt foarte puternice, și trebuie urcat până sus, unde se află capela Tatălui.

opinia publică românească e de mult în curat! Partidele maghiare își acviră în mare parte mandatele după o învoială cu guvernul cu ajutorul administrației și a banului public.

Corespondințe.

Sinodul protopopiatului Cojognei și o întrebare.

În 16. Apr. st. n. pe o vreme extrem de nefavorabilor s'au întrunit la Cojogna în număr aproape complet preoții, învățătorii și delegații parohiilor districtuale pentru ținerea sinodului mixt. protopopesc cu program vast de vreo 17 punete. Inceput cu celebrarea Inainteslăințitelor în pompoasa Biserică par. sinodul se continuă în școala decurând amplificată de credincioșii localnici cari, spre lauda lor și a bunului păstor sub conducerea venerabilului paroh-protopop J. Hațiegan de, 10 ani încoace ș'au înzestrat comunitatea bisericească cu clădirile cele mai impunătoare. După pertractarea atacerilor curente administrative și după constatarea unui spor îmbucurător la activitatea Fondului tractual (2193. coroane) frațele Petru Domșa din Suat cetește o exortatie instructivă și mișcătoare despre necesitatea și foloasele Penitenței.

Problema de căpetenie a sinodului mixt a fost compunerea senatului școlastic protopopesc. După o discuție lungă principală, deplasată uneori la personalități și nu odată destul de înverșunată, în sfârșit s'au ales prin aclamare: fisc în persoana adm-lui din Corpade: Vas Corghizan, asesori: preoții Aurel Pop (Jucul de sus), V. Hopârtean

Aici Isus învăța pe învățăceii lui, cum trebuie să se roage, împreunând mâinile, pronunțând cuvintele sublimе, cari mângăie, glorifică și cer iertare: Tatăl nostru! De altă dată a învățat pe muntele Fericirilor în Galileia, în aceea minunată predică de pe munte, pe care fiecare creștin trebuie să o cunoască de rost pe care tot filozoful o admiră în grandoarea sa. În sfârșit de pe muntele Olivilor s'a înălțat Isus la cer, împlinind prezicerile Scripturii, împlinind destinul său divin. Trebuie să se ridice sus, chiar sus, pentru a afla locul stânt de unde muntele Orientului văzu gloria Domnului său, precum a văzut și rușinea și desperarea. Ah! Acest loc este ocupat de o moșee!

Muntele Olivilor, care vede la picioarele lui atâta plâns, atâta tristeță și atâtea agonii, își are vârful strălucitor de splendoarea glorioasă, și pământul jur în jurul lui reflectează această curățenie; ceriul pare a se pleca încet spre muntele de groază și moșeea dispăre, ascunsă într'un nimb de lumină...

Pe acest pământ cresc modestele flori violete...

Trad. din franțuzește
de **Cornelia Hodoșiu.**

(Gădălin), M. Hodârneu (Pata) și V. Micușan (Frata), învățătorii: Joan Runcu (ales și notar al sen-ui), Lazar Rusu, Romul Giurgiu, B. Poruțiu și Joan Corpădean; proprietarul: Joan Butnariu (Booș), Elie Popoviciu (Cojocna) și N. Somoșfălean (Pata) la cari s'au mai ales doi economi ca asesori suplenți.

În cadrul eventualelor propuneri s'a oferit prilejul cel mai bine venit pentru reluarea unei hotăriri din toamna anului 1911 pentru sistarea beuturilor alcoolice dela funcțiunile sacre. Ocaziunea s'a arătat potrivită în urma prezenței credinciașilor frunțași din singuraticile parohii, cari după cele din sinod, cu nițică silință din partea preotului propriu, se pot face tot atâtea apostoli ai acestei idei idealiste și izbăvitoare din ruina trupiască și sufletească. Durere că prea mulți frați preoți și nu puțini protopopi și acum cred că-și eshauriază datorințele față de lozinca antialcoolică prin tranșarea cu zeflema a oricărui început frumos. Scriitorul acestor șire crede, că sinoadele mixte pretutindea ar fi un pământ roditor pentru rămânarea gândurilor ce ținesc scoaterea spirituoselor dela funcțiunile preoțești.

La propunerea preotului M. Hodârneu sinodul roagă Ven. Superioritate să întrevină la locurile competente pentru acordarea cuincuenalelor preoțești în măsură dreaptă și egală pentru toți preoții fără conziderație la pregătirea din școală.

Păr. V. Cerghizan atinge agitația care a cuprins sufletul credincioșilor Bisericii noastre la auzul tendințelor străine de a ne răpi independența bisericească și a ne face atârători dela foruri dușmănoase; propune dară și sinodul primește cu însuflețire: să fie rugat Exel. Sa Preasf. Păr. Metropolit 1., a împedeca, împreună cu ilustrul cor al PP. SS. Episcopi sufragani, pornirile aceste distrugătoare; 2., a esopera concesiune pentru ținerea unui proiect autonom propriu și 3., a garanta mirenilor noștri în acel proiect al independenței autonome un cerc de drepturi cât mai larg pe terenul afacerilor școlare, materiale, fundamentale.

Cu primirea propunerii aceluiași preot în cauza necesității de ase revizui Statutele din 1909 a Fondului preoților deficienți și a Fondului viduo-orfanal sinodul i-și termină lucrările și se ridică la 1¹/₄ d. am.

Pe lângă o economisare mai rațională a timpului s'ar putea preveni inconvenientul ca afacerile de importanță să se tranșeze în galop. Forma externă a sinodului și mai ales disciplina a lăsat mult de dorit.

Intr'un număr recent al Gazetei Trans. am cetit cu măhnirea cea mai adâncă corespondința ocazională despre sinodul tractului Cătinei. În anul trecut cetisem despre un alt amestec străin în sinodul Almașului.

În sinoadele noastre și când suntem numai noi de noi domnește de regulă o confuzie și o neorientare babilonică. Disciplina internă se alege unde nu lasă mult, foarte mult de dorit. Ce să însemne aceasta acum în veacul organizațiilor de tot soiul, în veacul parlamentarizmului? Trebuie să mărturisim fără încunjur, că în privința aceasta meseriașii de rând și chiar și muncitorii simpli, „muncitori organizați“ în cluburi socialiste ne întrec cu mult, deși ne place să ne fâlim cu cei 16 ani petrecuți pe băncile școlii. Neorânduiala stânjinește

orice activitate (doar: ordo anima rerum!) și așa nu-i mirare că sinoadele noastre de multeori nu răsplătesc osteneala împreună cu cercetarea lor.

Dar nici veacul al XX-lea nu a adus vremea întocmirii sinoadelor după credința cea mai elementară a bunei discipline? Și ca să putem ajunge la o disciplină corespunzătoare întreb: oare nu a sosit vremea să se creeze un Regulament (intern) sinodal care să prevină cazul dela Șarmașul mare și să elimineze din toate sinoadele vorbăria și gălăgia primitivă?

„Timpul este...“!

Raportor.

Reviste.

Convenție austro-bulgară. În cercurile diplomatice se susține știrea, că Austro-Ungaria a încheiat cu Bulgaria o convenție militară, care e îndreptată deocamdată împotriva Sârbiei. Ambele state au căzut de acord, că la cas de războiu cu Sârbia, să-și dea sprijin militar reciproc. Foile maghiare salută idea unei asemenea convențiuni cu o mare satisfacție, mai ales că sunt de credința, că o Bulgarie aliată la sud face monarhiei Austro-Ungare servicii admirabile față de toți dușmanii din afară ai monarhiei. Foile rusești nu cred însă în existența unei asemenea convenții.

Episcopie gr.-cat. maghiară în America. Guvernul unguresc se muncește de mult cu gândul, ca în America să înființeze o episcopie maghiară. Acum se dă știrea în formă pozitivă. Roma și-a dat învoirea la înființarea episcopiei, care va împedea mult propaganda rusească a ucrainiștilor din Galiția. Aceștia s'au înstăpânit asupra emigrațiilor ruteni din America, pe cari i-au atras în sfera de propagandă ucraină, iar guvernul, nost nu bucuros i-ar lăsa din mâni »pe vitejii haiduci ai lui Rákoczy Ferencz«.

Scutarii au capitulat. Marți după-ameazi comandantul orașului Scutari Eșad pașa a avizat pe comandantul ostirilor munteneșilor, că predă orașul. În urma acestora oștirea munteneșilor a ocupat porturile și a arborat pretutindenea drapelele munteneșilor. Monarhia noastră a protestat. Conte Berchtold a declarat că Austro-Ungaria își va apăra interesele și singură la cas de nevoie.

Redacțional.

Aflându-ne în pătrarul al doilea al anului, rugăm pe toți cetitorii noștri, cari sunt în restanță cu prețul de abonament, pe anul curent, să binevoiască a-l trimite, căci foaia are multe și mari lipse.

Indeosebi ne îndreptăm rugarea către cei-ce sunt în restanță de pe mai mulți ani și îi solicităm să își achite datoria ce au la foaie, ne mai așteptând provocări și urzorii speciali.

Administrația Uniri.

Noutăți.

Cetitorilor noștri le poșftim sărbători fericite!

Turneul Mărcuș. Am onoare a Vă comunica, că am stabilit programul turneului, și anume: În luna Maiu vom cerceta orașele sudice (I Parte) și din 15 Iunie — 15 Iulie orașele nordice (II Parte). Programul turneului P. I. e următorul: 4 Maiu st. n. Budapesta; 6 Maiu st. n. Arad; 9 Maiu st. n. Timișoara; 11 Maiu st. n. Lugoj; 16 Maiu st. n. Orăștie; 18 Maiu st. n. Hațeg; 23 Maiu st. n. Blaj; 25 Maiu st. n. Alba-Iulia; 27 Maiu st. n. Sebeșul-săsesc; 29 Maiu st. n. Săliște; 30 Maiu st. n. Sibiu. *Mărcuș.*

În loc de cunună eternă. Pentru „Masa studenților“ din Blaj, și „Fondul ziariștilor“, — s'au colectat întru amintirea repausatei Florentina Hurubean dela următorii: Domni și Doamne din Tulgheș: Dna Elena Dobrea 3 cor. Dna Silvia Dr. Târnavean 2 cor. Dna Mărioara Nicolescu 2 cor. Dna Hemdi 2 cor. Nistor 1 cor. Dna Văd. Ecaterina Manța 1 cor. Dna Ecaterina Reteșan 1 cor. Dșoara Paulina Nistor 1 cor. Dna Elvira Racoțan 1 cor. Dl Aurel Nicolescu 2 cor. Dl Dr. Emil Târnavean 2 cor. Dl Grigore Nistor 1 cor. Dl Simion Reteșan 1 cor. Dl Leon Târnavean 1 cor.

Rog On. Redacțiune a-i preda mesei studenților 21 cor., fondul ziariștilor 6 cor.

Din Gherla ni se scrie. În 13 l. c. s'a ținut adunarea de constituire a „Reuniunii s. Maria a femeilor gr. cat. române din Gherla“, înființată la dorința expresă a P. S. S. Episcopului Dr. V. Hossu. Adunarea a primit cu unanimitate statutele revăzute de Preasfântul. Scopul Reuniunii e înfrumșetarea bisericilor din dieceză, promovarea pietății religioase și crearea unui fond pentru un atelier de ornate bisericesti. — S'au înscris 5 membri fondatori în frunte cu iubitul nostru Episcop, 6 membri pe viață și 40—50 membri ordinari și ajutători. Comitetul ales (12 dame și 6 bărbați de încredere) s'a constituit îndată după adunare, prezidentă dna Karsai, viceprezidentă dna Roza Vaida, casieră dna Silvia I. Pop.

Medic român în Gratz. Cand. med. Liviu Câmpeanu, președintele societății Române academice „Carmen Sylva“, a fost denumit cu datul de 10 April 1913 de medic auxiliar la clinica de chirurgie din Gratz.

„Reuniunea învățătorilor rom. gr.-cat. din ținutul Hațegului“, se convoacă la adunarea generală a Reuniunii pe 11 și 12 Maiu st. n. 1913, în școla gr.-cat. din Romos. În program sunt la ordinea de zi: Prelegeri practice ținute de dșoara Elena Oltean și dnii Aron Olărescu, Florian Mezei, Antoniu Popa, Gheorghe Părău, Ș. Șerban, Gheorghe Șandru, Petru Turcu, Bucur Voin, Ioan Zepa. Critica prelegerilor și discuție asupra temei: „Cum să se propună limba maghiară în școlile populare nedespărțite?“ Raportul dnii Ș. Șerban în chestia orfelinatului învățătorilor gr.-cat. din provincia metropolitană și desbaterea altor propuneri intrate. Apoi excursiune de studiu în corpore la Geoagiul de jos (vizitarea școlii agronomice, sanatoriu, etc.)

8 luni temniță și 1000 cor. amendă. Vremile lui Polonyi Geza par'că reinvie. Procesele de presă încep a forma din nou lanțul neîntrerupt al suferințelor noastre. În 16 Aprilie dl Constantin Savu, redactor la „Românul“ și țaranul Dimitru Casmir au fost condamnați de curtea cu juri din Oradea-mare la câte 4 luni temniță ordinară și 800 cor. amendă; laolaltă 8 luni temniță și 1000 cor. amendă. Osânda s'a adus pe urma articolului „Administrația maghiară și inundările“ apărută în „Românul“ și reprodus în „Poporul român“.

Umezirea picioarelor nu se poate încunjuera pe lângă toată precauțiunea și ocură mai adese la copii, cari dacă stau mult timp în încălțăminte ude, se răcesc, încep se strănute, ori capătă catar, care adese poate să degeneze în morb de plămâni. Datorința mamelor e, de a-i feri pe copii de aceste și Sirolin — „Roche“ îi vindecă cu toată certitudinea. La cea mai mică tusă să le dea numai decât câteva linguri mici de Sirolin, ce se află în fiecare apotecă, și în tipul acesta îi ferește la timp de morburii mai grele, cari le-ar putea să le cauzeze multe griji și năcazuri.

Convocare. În senzul §-ului 21 din statute convocăm prin aceasta adunarea de primăvară a „Despărțământului M.-Bénye—Dicsőszentmárton — Bia—Diciosănmártin“ al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. arhidiecezenii“ pe Sâmbăta Tomei în 3 Mai st. n. a. c. în școla gr.-cat din Betlenszentmiklos—Sâmielăuș.

Posta Redacțiunii.

Mai multor. Vor urma după aceasta. Pentru nrul de față au sosit prea târziu.

T. St. În nrul de Paști n'avem voie să discutăm lucruri de aceste. Vă răspundem la proxima ocaziune. Până atunci aveți răbdare, că nu vă rămânem datori.

Sirolin
„Roche“
Recomandat de medici în toate
Îmbolnăvirile Organelor de respirație.
In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloasă copiilor.
Se află în toate Apotecile
cu 4 Coroane sticla.

Filip Haas și Fii
Fabrica: Sopron.

(20) 5—20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3.
Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scule.

Partea Literară.

Inainte de cuminicare.

I. AGÂRBICEANU.

Mătuşa Vironica fusese, toată viaţa ei, ruşinea satului. Rămase de mică fără părinţi a crescut fără nici un căpătâi, fugărită dela un neam la altul. După ce a mai crescut intrase slujnicuţă întâi în sat, apoi, ani mulţi la oraş. Odată, la un Crăciun, venise acasă pe câteva zile, o văzu un ficior din sat pe nume Visalon, o plăcu şi o luă de nevastă. Destul i-au tocat părinţii la ureche: »N'o lua mă, că-i o spălătură, n'o lua mă, că te 'ntâlneşti cu ghiavolul«. Visalon s'a făcut surd şi s'a cununat. Ce-i folosia că după vr'o câteva săptămâni văzu că dusesese nu numai pe ghiavolul în casă ci şi pe mumă-sa?

Vironica se întorsese în sat cu toate relele oraşului, şi nici gând n'avea să le părăsească, ori cel puţin să le ascundă. Întâi Visalon a răbdat, apoi a început s'o perie, mai târziu să puşte prin curte după umbrele ce se strecurau noaptea peste gard. Pe urmă, după ce-a văzut ş'a văzut că-şi mănca vieaţa în zadar, că cu nimic n'o poate aduce la brazdă, i-a dat pace. Prin satul lor nu se prea ştia de despărţanii şi Visalon zicea ca toată lumea: cum ţi-ai aşternut patul așa vei dormi. S'a închis la vorbă şi la faţă, încunjura poveştile oamenilor, şi își vedea de moşioară.

Pân' a fost nevastă tinăra Vironica bătea ziua-noaptea ulițele, fără nici o ruşinare. Stricase multora traiul, învrăjbi pe mai mulţi, şi nime nu se uita la ea cu ochi buni. După ce a îmbătrânit începu să bată birturile; se legăna, ziua întreagă pe drumuri, dela o crişmă la alta. Începu să fure de pe acasă pe ce puneă mâna.

Visalon, când i-a descoperit şi patima asta, iar a început s'o perie, dar văzu că-i în deşert, poate să-i tae deştele. Astfel puse subt lacăt tot ce avea mai de preţ prin casă. Bătrâna fu înse destul de meşteră să spargă lăzile. Atunci Visalon își goli casa de ce avea mai bun şi duse tot la un trate. Vironica ajunsese să vândă la jidan până şi lemnele din curte, după ce curăţi ograda, rând pe rând, de găini.

Şi de douăzeci de ani Visalon nu-i mai zicea decât: »tartorița!«. Erau amândoi bătrâni acum, dar parcă tot era mai trecut moşul. Pe ea o a-

prindea rachiul la faţă, punându-i în vârful nasului o prună vânăta.

— »Tartoriço« ti zise el când văzu într'o seară că-i lipsesc din curte şi cele din urmă gătege.

Câteva zile nu mai avu ce vinde, mai erau coşuri, lăzi mari, dar acestea nu le putea duce la jidan, iar bărbosul nu-i dădea băutura decât pe ce vedea cu ochii. Câteva zile Vironica nu băuse şi se zbătea între moarte şi vieaţă. Când văzu că n'are încătrău, ceru bani dela Visalon. Dar moşul își prinse cu unghia dintele galben care-i mai rămase în gură şi-i zise:

— Asta-i al tău, tartoriço.

Vironica a tăcut, dar noaptea a eşit tiptil în curte şi a aprins straşina de pae. Când vâlvătaia cuprinse casa întreagă, ea din curte începu să ţipe:

— Foc-foc! Foc-foc!

Săriră vecini, îl scoaseră pe Visalon înăduşit de fum, mai mort, dar casa nu o mai putură mântui. Era în Iulie şi casa de lemn. Vironica, văzându-l pe Visalon fără suflare, începu să se bocească:

— Vai de mine ce-am făcut! Vai de mine ce-am făcut!

Il credea mort.

— Adică tu ai pus focul, tartoriço? — zise încet Visalon deschizând ochii.

De atunci moşul n'a mai vrut să ştie de ea. Își vându un petec de pământ şi pe vatra veche își ridică o căsuţă cât o nucă. Dar pentru el era destul.

Vironica, până a ţinut vara, a mai trăit din minciunile ce le purta printre femei, mai câştiga chiar de câte-un păhăruş de rachiu. Dar, odată cu gerul, a amortit şi bătrâna, ca o uriaşă muscă greţoasă. A înţepenit, așa dintr'odată, în toate mădulările, ş'a rămas în casa creştinului, în care s'a nimerit s'o apuce boala.

Românul a ţinut-o într'un unghet o săptămână, două, trei. Dar după ce au trecut trei, s'a mâniat ş'a zis:

— Nu mi-e mamă, nu mi-e bunică, n'am să împart nimic cu ea.

O rudenie a dus-o pe Vironica cu sania şi bătrâna a ajuns într'alt unghet. N'a trecut mult şi nici aici nu mai avu loc.

— Bărbatu-i dator s'o ţină. Nu is eu bărbat.

— Pe tartorița? Nu! Odată cu capul nu-mi mai trebuie la casă, zise moş Visalon, fiind chemat la primărie.

Rudeniile ce biet avea bolnava, făcură pără împotriva lui Visalon. Dar n'au avut ce-i face! Domnii dădură

dreptate bătrânului. Vironica la cununie n'a adus nici un căpătâi de aţă. Apoi a vrut să-l frigă pe bătrân. Cum s'o mai ţină în casă?

Vironica începu să se plimbe, în toată săptămâna, cu sania dela o rudenie la alta. Chiar căne nu era, şi nu puteau s'o arunce în drum. Dar traiul, hrana de care se învrednicea Vironica prin casele acestor creştini, era mai rău decât al unui căne.

Pasă-mite nu-i în lumea asta faptă fără răsplată.

Baba îngălbeni, se scofalci, începu să se umfle. Ajunsese canon nesuferit pe bietele rudeniei.

Toată iarna moş Visalon trăi liniştit în coliba lui. Nici prin cap nu-i trecea Vironica, decât doar când își aducea aminte de casa cea bătrână. Atunci zicea tare: »Tartorița!«

Venise primăvara, începură să umble plugurile; cât de încet şi plugul lui Visalon începu să răstoarne brazdele.

Veniră Paresemile, se spovedi în Lunia din săptămâna patimilor ca să se cuminece Joia.

Dar când să plece la sfânta cuminicătură, pas dacă poţi!

Rămase înţepenit în portiţa.

— Cum să mă duc, măi oameni buni, începu să vorbească cu glas tare moşul, cum să mă duc dacă nu-s împăcat cu dujmanii? El zicea dujmanii, dar înţelegea pe unul singur, pe tartorița.

— Întâi să te ispiteşti bine pe tine însuşi, să te împaci cu cel ce eşti certat şi numai apoi să cutezi... zise el din nou cu glas mare. Dar cum să te împaci? La întrebarea asta simţi cum i-se aşază o piatră grea pe inimă. Simţea cum trebuie făcută împăcarea, avea o singură cale: s'o aducă pe tartorița în casa lui.

— Doamne-Dumnezeule, oftă Visalon la deslegarea asta, oare nu s'ar putea şi altfel? »Nu« răspunse repede un glas din adâncul fiinţei sale.

Bătrânul se tulbură, se trase cu greu până la laviţa dinaintea portiţei, şezu şi căzu pe gânduri. Era încă de dimineaţă şi nu trăsese ră clopotele nici întâia oară. Moşul se gândi ce se gândi în tăcere, apoi nu peste mult începu să gândească tare, să vorbească singur. El se întreba şi el își răspundea,

— S'o aduc acasă! Dar bine, n'a vrut să mă frigă?

— A vrut ea, dar te-a mântuit milostivul Dumnezeu.

— Bine: s'o aduci, dar se poate face iar sănătoasă, iar să mă fure, iar să mă sărăcească?

— E drept că te-a furat dar nu te-a sărăcit. Dzeu ți-a dat spor la muncă, roadă la hotar.

— D'apoi găinile?

— Ei, găinile!

— D'apoi lemnele?

— Că chiar! Mai pomenești și lemnele, parc'ar fi un corn de țară.

Urmă un restimp de tăcere în care Visalon își duse mâna la șerpar, din obicinuință, să-și iee luleaua s'o aprindă. Dar »unealta drăcească« nu era acolo și Visalon își aduse aminte că azi se cuminecă. Gându-i sări iar la tartorița.

— Mi-a fost soție? N'aș putea zice că mi-a fost.

— Nu, dacă nu te-ai fi cununat cu ea la altar.

— Dar ce credință mi-a purtat?

— De asta nu vei da sama tu ci ea, înaintea Judecătorului celui drept.

— La urma urmei nu-i port pis-mă, o iert din suflet, dar n'o aduc acasă.

— Numai cât atâta nu-i destul. Nu te încurca în păcate înainte de-a primi pe Domnul.

— Pentruce nu-i destul?

— Ai datorințe față de ea.

— Și ce datorințe, rogu-te?

— S'o grijești în neputință, să-ți luminezi în ceasul morții.

— În ceasul morții?

— Da, da! Pentru tot omul vine odată ceasul morții.

În clipa asta începu să răsune toaca în clopotniță pentru liturghia din Joia Mare. Visalon se ridică, își făcu cruce și voi să plece: era departe biserica și picioarele lui de mult nu mai erau sprintene. Dar, pas' dacă poți

Iar șezu pe laviță. Își aduse aminte că în vieța lui, nu s'a cuminecat o singură dată, să fii fost supărat cu cineva. Paștile nu l-au apucat nici odată să fie mănios cu cineva.

— Hm! ar trebui să iert, văd eu că aici e bubă!

— Acum ai spus o vorbă!

— Dar cum să iert?

— Bine!

— Cum bine?

— Hristos n'a iertat?

— Ehei, dar Domnul Hristos a fost fiul lui Dumnezeu, nu un om nevoiaș ca mine.

— Adevărat, dar trebuie să umbli în urmele lui dacă vrei să te mântuești.

— El a iertat pe dușmanii săi, cari l-au pironit pe cruce.

— Pe niște ticăloși.

— Mai ticăloși de bună seamă decât bătrâna mea.

— Ei, vezi!

Moșul tăcu un restimp privind în pământ. O femeie trecu pe drum.

— Hai și dumneata, moș Visa-loane!

— Haida numa'!

Începură să tragă clopotele a două oară, de utrenie. Visalon nu se ridica de pe laviță. Privea cum o gân-ganie smălțată se urcă încet pe un firicel de iarbă, aplecându-l. Părea că nu se gândeste la nimic.

— Toate pentru înviere! zise el deodată cu glas tare.

— Da, să iertăm toate pentru înviere.

— Și să zicem fraților...

— Da, și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi.

— Dar baba mă urește pe mine?

— Ei, te urește! Iacă o sârmană nenorocită, primejduită să ajungă talpa iadului.

După ce spuse cuvintele acestea moș Visalon se ridică repede, sprinten, ușor, și porni spre biserică. Pe drum îl ajunse un bărbat, îi dădu binețe, și merseră amândoi mai departe

povestind despre primăvara asta. Dar bătrânul era cam scump la vorbă. Deodată cărnește la dreapta, spre-o portiță.

— Am o vorbă, zise el despărțându-se de român.

Rudeniile »tartoriței« rămaseră uimite când îl văzură pe bătrân în-trând.

— Acum n'am vreme, începu moșul, n'am vreme că mă duc să mă cuminec, dar după biserică vin cu carul ș'o duc pe baba.

Eși apoi îndată.

Rudeniile rămaseră cu gura căs-cată.

Vironica, umflată cât un butoiu, auzi vorbele lui Visalon. Auzul îi rămăsese neatins. Când o priviră neamurile, ochii ei de buhă erau plini de lacrimi. Din când în când părea că sughiță. Plângea: numai atât' mai putea plânge.

Și sughițul acela îi ținu și în drum spre casa cât o nucă a lui Visalon, și în casă, îi ținu până la moarte. Era de vină ea dacă nu putea plânge mai tare?

Mea culpa...

*Chematu-m'ai la existență
Din noaptea neființii,
Și căldus mi-ai dat în lume
Să am lumina minții.*

*Tu m'ai chemat să vin la tine
Și mi-ai întins și mâna,
Eu m'am perdut în întunerec
Stângând minții lumina:*

*Să nu văd mâna ce-mi întinde
Viață, fericire;
Să nu văd, cum încet s'apropie
Eterna-mi nimicire...*

*Întorsu-m'a de către Tine
O clipă de plăcere,
Și judecății minții mele
I-am poruncit tăcere.*

*Când am beut veninul dulce
Eu mi-am uitat de Tine,
Dar am simțit cum se destramă.
Puterile din mine.*

*Și m-au cuprins flori de moarte
Și dorul de lumină
Să scap din noaptea morții-eterne,
Să plâng cumplita-mi vind...*

*— Aprinde'n inima-mi zdrobită,
Ce plânge azi în taină,
Aprinde focul vieții-eterne
Dă-i a iubirii haină.*

*La Tine-alerg cerșindu-ți mila
Intinde-mi mâna iară,
Ori, dacă vrei să-mi iau osânda,
Aruncă-mă la flară.*

*Din peptu-mi inima să-mi scoată
Ș' eu să nu pot plânge;
Să văd în setea lor nebună,
Cum beau, din caldu-mi sânge...*

*Pân'va mai rămâ din trupu-mi
Bucata cea din...
Eu să trăiesc, să ufăr totul:
Cum vieța mi se curmă...*

*Ori poți să mă arunci în focul
Ce toate descompune;
Să nu-mi rămână nici cenușa
Pe-aripă de vânt o pune...*

*...Ori ce se va 'ntâmpla cu mine
Credința mea e tare,
Că sufletu-mi 'nveci nu pierde
Și voi afla iertare!*

Nicu Fluer.

Inviere.

Ci că într-o frumoasă seară de vară — așa pilduește scriitorul danez Loren Lörngensen — i-ar fi venit unui plop, ce se afla în mijlocul unui întins lan de grâu, gândul nebun de-a elibera plantele din robia Soarelui. A început deci să le ațite cam fe felul următor:

— Plantelor! Noi stăpânim pământul, de când e lumea. Ni l-am supus cu puterea rădăcinilor noastre. Fără de noi, hotărât, că s'ar prăpădi! Noi hrănim vacile cari dau oamenilor lapte și carne. Noi nutrim pe pășunile noastre bogatele turme de oi, cari îl îmbracă pe om cu lâna lor. Noi dăm hrană cailor, cari poartă pe oameni călare și în căruț. Pasările cerului încă tot din semănțele noastre trăesc; iar albinele și celelalte gădini ce s'ar face fără de florile noastre? Ba până și melci și vermuleții cei neputincioși înfruptă din fărâmurile, cari cad de pe masa noastră prisositoare. Fără doar și poate, noi suntem buricul pământului: tot ce este, este numai pentru noi, și din mila noastră. Chiar și pământul, în care ne înfigem rădăcinile, se alcătuește tot din trupurile noastre, cari rând pe rând pier și se putrezesc. Noi ne naștem și trăim numai și numai din noi și prin noi înșine... Numai o putere este pe lume, dela care atârnam, și care nu atârnam dela noi într-o nimica. Bine înțeles, nu vorbesc despre aer, pe care noi îl curățim și-l primenim cu frunzele noastre. Nu, nu despre aer e vorba, ci despre acel luminător ceresc, care se numește Soare, și dela care spun, că s'ar veni toată viața și verdeața, chiar și a noastră a plantelor. — Anume am zis „spun“, pentru că, după părerea mea nu-i tocmai adevărat că Soarele ne-ar da nouă viața. Aceasta-i o prostie veche, despre ce noi plantele luminate din veacul acesta trebuie să ne rușinăm și să-o îndepărtăm cât mai neamănat.

Aici și-a curmat cuvântarea pe-o clipă, văzând cum vrese de strânic în potrivă-i stejarii, fagii și ulmii îndepărtați. Apoi plopul a reluat cuvântul vorbind și mai înverșunat:

— Plantelor! eu știu că se află și între noi firi îmbătrânite și ramolite, cari țin cu îndărătnicie la starea în care ne aflăm acum sub robia Soarelui... De aceea nici nu-mi îndrept cuvintele către acei bătrâni ramoliți, ci către nădejdea viitorului, către tineretul nostru, care singur e în stare să înțeleagă gândurile noastre curate. Va înțelege, că noi putem trăi și numai de noi, și că nu avem lipsă să ne închinăm înaintea nimănui, nici chiar înaintea Soarelui! Dacă tinerimea va înțelege glasul chemării noastre și va urma lui, atunci va răsări o nouă viață și atunci... veleatul luminătorului aceluia ceresc, numit Soare, va fi îngropat pentru vecie...

Aici iarăși a tăcut pentru un moment plopul, simțind de astă dată ce fior de plăcere au strecurat cuvintele lui în lumea plantelor mărunte din preajma sa, încât vuetul groaznic al copacilor îndepărtați nici nu se mai auzea de murmurul încurajator al plantelor din apropiere.

Plopul a încheiat astfel:

— Cât privește chipul, cum trebuie să ne mântuim din această rușinoasă robie, el e foarte ușor. Vom face ceace se numește grevă. Ziua vom plini numai cele mai neapărate trebuințe ale vieții noastre, în

schimb însă noaptea vom desfășura toată puterea noastră de viață și de muncă; în noaptea întunecoasă și misterioasă, din care vine totul, și în care are să întoacă totul. Noaptea vom crește, noaptea vom înflori și vom rodi; noaptea ne vom respândi miremele noastre bine mirositoare; noaptea vom da ființă semințelor și vlăstarelor menite a veni în urma noastră.

Din ceasul acela blestemat bieților oameni le-a fost dat să vadă o priveliște din cele mai triste. Ziua, când Soarele și trimețea în valuri mari lumina și căldura sa datătoare de viață, toate florile stăteau închise și cufundate, parcă, într'un somn adânc. Grădinile și pădurile își perdeau podoaba. Și oamenii nu știau nimica, ce-i la mijloc.

Dar cât de amară a fost soarta plantelor răsvrătite în potrița soarelui! Lanurile de grâu, ne mai primind darurile de viață datătoare ale Soarelui, s'au uscat și ofilit, până ce și-au culcat, în cele din urmă, paiele și spicilele goale și galbene la pământ, de-a lungul brazdelor. Asemenea și celelalte flori, închizându-se ca să nu mai poată intra lumina Soarelui și gândăceii cari să le fure polenul, n'au mai rodit ca alte dată, ci s'au stins și vestejit, ca atinse de brumă.

Și când, în sfârșit, nemulțumirea răsvrătiților a izbucnit în potrița plopului nebun, care i-a inebunit și pe ei, plopul i-a mângâiat într'acest fel:

— Da prostute mai sunteți, suratelor plante! Nici acum nu înțelegeți cât de frumoase și cât de libere sunteți, nu ca odinioară sub robia Soarelui, când toate erați de-o potrivă de sănătoase și de bine hrănite! Prin nenorocirile acestea de acum v'ați rafinat, v'ați cultivat, v'ați nobilitat. Nenorocirile acestea vă sunt mândria și comoara voastră cea mai scumpă!

Și multe dintre nenorocitele plante — încheie scriitorul danez, și încheiem și noi pilduirea aceasta — au dat crezământ și atunci plopului nebun îngânând după el:

— Da, ne-am rafinat, ne-am cultivat și ne-am nobilitat! Acum mai mult decât oricând altă dată suntem noi însene, stăpâne peste noi!

* * *

Răsvrătirea aceasta a plantelor în potrița Soarelui, așa precum s'a spus în cele de până aici, e numai o poveste.

Dar nu-i poveste, ci adevăr nestrămutat, că și popoarele, când se întorc dela „Soarele dreptății“, — cum îl numesc pe Christos cântările și rugăciunile noastre bisericesti, — încă se oflesc și se nimicesc.

O înspăimântătoare pildă despre aceasta ne dă francezul René Lavollée în cartea sa: „Ranele națiunii“ („Les fléaux nationaux“), în care ne arată mai cu seamă următoarele patru rane, din cari sângeră trupul națiunii franceze: 1., sdruncinarea vieții familiare și restrângerea ne mai pomenită a numărului nașterilor; 2., cărțile și gazetele murdare sau pornografia, care nicăiri nu e atât de dezvoltată ca la Francezi și care merge de altfel mână în mână cu cea dintâi; 3., alcoolismului; și 4., o mare lăncezală morală a sufletelor („affaiblissement moral“). Și, constată mai departe învățatul francez, nici măcar tinerimea nu făgăduiește ceva mai bun, căci, crescută fiind după pofta miniștrilor atești din Paris, iar nu în credința și frica lui Dumnezeu ca tinerimea altor neamuri, se ferește de munca grea, nu-și face

datorința, dar mai ales e lipsit de respectul autorității. Drept să vorbească cifrele. După războiul purtat cu vecinii Germanii numărau 36 milioane 110 mii de locuitori. La zece ani după aceea (1881.) a crescut numărul locuitorilor la 37 milioane 410 mii. La alți zece ani (1891.) sporul nu e nici de un (1.) milion; iar dela 1891—1901 sporul e și mai mic, abia 175 mii; în sfârșit în 1907, necum să arete vre-un spor, arată o scădere de 20 mii. — Dacă va merge tot așa, încheie învățatul francez, peste 20 ani la un (1.) Francez se vor veni tot câte doi (2.) Germani. Înțelegem deci încercările desperate ce le face guvernul francez în timpul din urmă pentru a contrabalansa întru câțva formidabilele înarmării ale Germanilor.

Pilda aceasta încă ne arată cât de ușor apucă calea povârnișului „facilis descensus Averni“ — nu numai singuraticii, ci chiar și popoare întregi, când părăsesc temelii vieții și a ființii lor: credința în Dumnezeu.

Întrați prin poarta cea strâmtă, ne îndeamnă Mântuitorul Christos, căci largă este poarta și lată este calea ce duce spre perzare, și mulți sunt cei ce intră într'ansa!

Viena, April 1913.

Ioan Georgescu.

Ouele de Paști.

Pentru toate popoarele încreștinate, oul de Paști însemnează bucuria învierii, sau a deșteptării. Pe multe monumente, mai cu seamă în iconologia antică, este depins D. Isus Hristos cu un steag în forma ovală, adică de forma oului, semnul învierii. Popoarele slavice înfrumusețează și mormintele iubiților săi cu ramuri verzi și cu oue roșii, spre dovadă în credința învierii morților.

Originea ouelor roșii are însă un trecut și mai vechiu decât creștinismul. Cu mai două mii de ani înainte de era creștină, era datina la chinezi darurile de ouă roșii cu ocaziunea unei sărbători de primăvară, învierea naturii — numite „Tsingming“.

Egiptenii, asirienii, fenicienii și evreii încă dau o atențiune deosebită oului roșu, pe care îl considerau de simbol al unei vieți viitoare și îl făceau unui altuia prezent, la sărbătoarea primăverii.

La popoarele germane înainte de încreștinare încă era în uz oul roșu. Ouele roșii, germanii le dedicau zeului Donar (Donar — zeul tunetului), ei puneau chiar și în groapă cu morții lor cei mai aleși ouă roșii, simbolizând bucuria în speranța deșteptării.

Pe timpul Chauschilor, era datina la popoarele germanice că nou logodiții, purtând în sin ouă roșii, pe aceste le dedicau zeului Hormann (Hermes-Mercur).

Precum s'a lătit creștinismul și a primit cu sine și unele din simboalele păgânismului nevătămătoare credinții creștine, — tot așa acceptat și creștinismul introducerea ouelor roșii — semn al bucuriei și al învierii, dând o însemnătate și mai mare acestui simbol de unde ai azi datina de a se dăruia ouă roșii.

La început se colorau ouele fără nici o măestrie, dar cu timpul aplicarea colorii a desemnelor pe dinsele, a devenit o adevărată artă. Cu deosebire creștinii din Constantinopol știau aplica desemne și colori așa

— Încât storceau admirația tuturor. te-a sără vedea în Carinthia, Galiția ori muncă, puă așa de frumos și artistic și desemne deosebite, încât te înținea și iscusința cu care s'au desenat; îndeosebi vezi desemnat pe Domnul Ios, cum și uneltele cu cari l'au bătut și batjocorit; apoi crucea, lancea ș. a. Se văd ouă cu desemnul alegoric al primăverii, sau cu figuri din economia de primăvară.

Din veacul al 18-lea a ajuns arta decorativă a ouelor mai cu seamă în Germania — punctul cel mai înalt și a devenit și ca ram de industrie, în toate localitățile de negoț, să pot vedea în zile aproape de Paști, expuse ouă chiar și de metal, lemn, zahăr, în cele mai diverse colori și desemne.

A da cui va ou roș, înseamnă că ești cu dragă inimă spre acela și că ti voești noroc și tinerețe și precum reintinerește în natură totul primăvara, așa se reintinerească puterea, sănătatea și norocul celui cărui îi dai oul.

În Saxonia de jos era în uz pețitul numai singur la serbătorile Paștilor. Pețitorul intrând în casa, unde spera că va putea încheia mai târziu căsătoria, salută și prezintă ou roșu familiei și dacă capul familiei încă-i dă ou roș, aceasta înseamnă, că poate avea speranță de a fi ginere, dacă însă în loc de ou roș i-se dă un morcov roș, aceasta înseamnă că poate merge mai departe.

La poporul nostru românesc, mai prețutindenea — se susține datina de a face și a da ouă roșii, sau și în alte colori — cu deosebit în ziua primă a Paștilor.

În ținutul nostru, în ziua de Paști, deodată cu zorile dimineții, vin stoluri de copii nevinovați — dela 5—10 ani — îmbrăcați în haine nouă, cureței și spălăței — și intrând în casă, toți salută cu cuvintele: „Hristos a înviat“. La ce gazda casei le răspunde „Adevărat, că a înviat“, și le dă la fiecare câte un ou roș.

Pruncii acești curați și nevinovați, îmbrăcați în haine albe, închipuesc pe ingerul dela mormântul Dlui, care a zis muierilor mironosițe, cari veniseră de dimineață la mormânt — „nu este aici, a înviat, spuneți apostolilor“. Prin urmare ne aduc aminte și de sperarea învierii noastre, crezând în El.

Ca o datină pie, care reinvie și în noi zilele fericitei copilării, să o păstrăm, ca să renoim în noi zile vechi și speranțe viitoare, cum zice Eminescu:

„Vremea trece, vremea vine,
Tote-s vechi, și nouă toate“.

P. Grapini.

Octavian Smigelschi *).

În anul 1903 cartoanele expuse în sala festivă a școlii de artă aplicată din Budapesta ne-au adus un artist mare; pe *Octavian Smigelschi*, pe atunci profesor de desen în provincă. Critica maghiară s'a grăbit să-l „descopere“, i-a recunoscut aptitudinile bătătoare la ochi, și talentul, și l'a învrednicit de o primire călduroasă pe acest bărbat înalt, brunet, cu trăsuri tipice românești, a cărui modestie, seriozitate și maniere naturale i-au câștigat simpatiile tuturor.

După aceea a dispărut din Budapesta, s'a retras iarăși în provincă, unde a fost ocu-

*) Traducere din „Művészet“ Nro 1 din 1913.

pat cu mult lucru și unde a deslegat probleme în stil mare. Când s'a reîntors iarăși la finele anului 1911, omul acela voinic de odinioară era numai umbră. În Noemvrie apoi o hârtie cu marginile negre, a anunțat că s'a stins...

Moartea l'a repus chiar la jumătatea vieții. Octavian Smigelschi s'a născut în Ludoșul mare, cott. Sibiiului la 21 Martie 1866. Tatăl său care a fost notar și-a dat feciorul la învățătură la gimnaziul de stat din Sibiiu. Aici copilul nu numai că făcea progres eminent în studii, dar trada deja de cu vreme aplicarea lui pentru artă. Profesorii lui i-au observat talentul și au făcut tot posibilul ca să și-l poată dezvolta. După examenul de maturitate (1884) tinărul Smigelschi ar fi vrut să se facă pictor, dar sărăcia l'a împedecat, să se poată înscrie la școlile mai înalte. O jumătate de an a mai rămas la părinți. Pe semestrul al doilea însă s'a înscris la școala de belearte unde îndată (1885) a și primit un stipendiu dela stat. În anul 1889 a terminat studiile școlii superioare, a primit diploma de profesor de desen și astfel și-a asigurat existența.

Îndată după absolvire a fost profesor de desen la gimnaziul din Șemniț. După un an a fost denumit tot în calitate de profesor de desen la gimnaziul din Ibașfalău, unde a servit 17 ani. Apoi s'a pensionat, ca să și poată dezvolta cu atât mai liber talentul de pictor.

Încă pe când era profesor de desen, a vizitat centrele mai însemnate de artă din străinătate. A fost prin München, Roma, Florența, Ravena și Venetia. Aceste două orașe din urmă l'au legat mai tare; în stilul de artă veche, care se vedea acolo și-a văzut întrupat idealul tuturor nizuințelor artistice a sufletului său.

Afară de capo d' operele de artă veche creștină l'a interesat arta sacră din răsărit: arta bizantină greacă, și ca să o poată cunoaște și studia mai bine, a vizitat și bisericile vechi din România și Bucovina.

În studiile sale l'au încurajat și sprijinit pe lângă nevasta sa, fratele său, canonicul Victor, și actualul episcop gr. cat. din Gherla Dr. Vasile Hossu.

Studiile acestea le-a concentrat în cartoanele grandioase, cari le-a făcut în cadrul planului pentru pictarea catedralei gr. cat. din Blaj. Toate acestea le-a și expus în Blaj și apoi în Budapesta la anul 1903. O parte din planurile acestea le-am publicat pe pagina 51—57 a foii noastre din anul 1904 (Művészet).

Planurile expuse au îndemnat pe Exc. Sa Ioan Mețianu mitropolit și pe Consistorul gr. or. din Sibiiu ca să dea pictorului Smigelschi pictarea catedralei celei nouă. Cupola și iconostasul le-a și pictat, părțile celealalte ale interiorului au rămas însă pe mai târziu.

A doua lucrare în stil mai mare a fost pictarea bisericii din Ciocova.

În anul 1908 s'a întâmplat o întorsătură mare în viața lui Smigelschi. A concurs la bursa „Fraknoi“, și a și primit-o. Aceasta i-a dat posibilitatea ca să se poată ocupa fără gânduri cu studiile sale în jurul Romei, atât de plăcute lui. Aici nu numai că a desemnat și pictat mult, dară s'a confundat cu patimă în studiarea tehnicilor de fresco și mozaic. În aceste studii a ajuns la descoperiri și invențiuni valoroase,

cari vor fi baza unor înnoiri prețioase în arta viitorului.

Dar' deja la sosirea lui în Roma nu era deplin sănătos. L'a muncit boala de inimă, care în urmă i-a și stâns lumina vieții. Dela Roma a venit la un sanatoriu din Budapesta ca să se cureze. Scăpare însă nu mai era. A murit în 9 Noemvrie 1912. Conform dorinței sale l'au înmormântat lângă mamă-sa în Blaj, la 14 Noemvrie. Cu o rară pompă a fost dus la mormânt, pe lângă azistința unui public foarte mare. A rămas după el văduva și 5 orfani. Și au mai rămas multe-multe planuri și visuri de artist neimplinite, cari în veci nu i-se vor mai realiza.

Datele acestea biografice, cari în cea mai mare parte ni le-a pus la dispoziție pretinul și colegul său Flaviu C. Domșa sunt numai cadrele externe a muncii sale de artist. Artă lui am analizat-o odată în revista noastră („Művészet“) din anul 1909. Pictura lui s'a început cu studii din natură, ceea ce se vede din icoana intitulată „Mama“ reproducă la pagina 30 a revistei noastre din acelaș an. În lucrările sale monumentale se simte învățătura primită dela fostul său profesor Székely Bertalan. Se simte influința artei vechi creștine italiene, și se resimte impresia care a făcut-o asupra lui stilul picturii creștine orientale. Din aceste influențe reiese modul său de redare în pictură. Trebuie să luăm în considerare și conservativismul strict ritual, căruia i-s'a supus în pictura bisericească. Acesta însă pentru el nu a însemnat lanțuri grele de robie sau că i-ar fi legat mâinile, pentru că el însuși a consimțit cu conservativismul acela și a fost un adict conștient al strictetei picturii monumentale. Pictura bisericească orientală foarte des este numai o imitație a unor modele existente, și în mâna măestrilor se preface în recitarea unei prelegeri prin canoane punctuos determinate. Școala bună, și talentul extraordinar îl ridică pe Smigelschi sus peste acești palizi măestri de toate zilele. Cu toate că însăși tema ridică veto în contra ori cărei înnoiri sau individualități, Smigelschi totuși a suflat artă în compozițiile sale, în grupări și în accentuarea liniilor. Un lucru cu care rar ne întâlnim în pictura bisericească orientală. Deadreptul a început cu rezolvarea unei teme grandioase, în stil mare, — și moartea l'a rupt în floarea vieții. Și cine știe la ce stadii de valoare ar fi ajuns dacă munca începută nu ar fi trebuit să o părăsească așa de vreme. Moartea lui prăpădită o privim ca pierdere și din punct de vedere al artei.

Cum a fost judecat Domnul nostru Isus Hristos.

Răsfoind notițele mele mai vechi, am dat peste o foaie dintr'o gazetă oare care, pe care se espune chipul „cum a fost judecat D. nostru I. Hristos.“ — cu călcarea tuturor prescripțiilor legale. Nu-mi aduc aminte să fi citit vreodată în ultimii zece ani în vre-o gazetă sau revistă de acolo despre aceasta chestie; de aceea cred că reînprospătarea chiar în zilele aceste de reculegere sufletească, va fi binevenită cetitorilor „Unirei“.

În timpul Domnului Hristos, puterea judecătorească în Iudeia era încredințată

unui sfat sau „Sinedriu“ (Sanhedrin) compus din 73 de judecatori, aleși dintre cei mai mari preoți ai templului din Ierusalim. Președintele acestui Sinedrin era pontiful Templului, numit Nasi ceea-ce înseamnă prinț. Mai era și un vice preșident numit Sagan. Pe vremea judecării Domnului I. H. preșident era Kaif sau Caiafa și vicepreșident Hanaan sau Ana.

Sinedrinul se aduna într-o sală mare de piatră, împodobită cu mozaicuri scumpe ce se numia Lichat Ha-Gazith, sală ce se găsea înăuntrul Templului.

Pentru judecăți mari trebuiau să fie de față toți cei 73 de judecatori sanhedriți; iar pentru pricini mai mici erau de ajuns 23 de judecatori. Toți judecătorii aceștia judecau după legea lui Moisi, — după Pentateucul... Pentateucul declară ilegală și nulă orice judecată care nu întrunia următoarele condiții:

I. Numele inculpatului, fapta și ziua judecării trebuie să se publice din ușile celor 480 de sinagoge din Ierusalim, cu 40 de zile înainte de termen, pentru că în chipul acest inculpatul să i-a cunoștință de punerea lui sub acuzare și martorii în chestie să se poată înfățișa la timp, înaintea tribunalului.

II. Acuzatorul să nu fie printre judecatori.

III. Martorii să fi fost cercetați a parte, cu luare aminte, înainte de a fi ascultați.

IV. Să se îngăduiască acuzatului a-și căuta martori, cari trebuiau să fie ascultați.

V. Judecata să se ție înainte de jertfa cea de seară, nu după sfîntitul ori după răsăritul soarelui.

VI. Judecata să nu se facă în ajunul vre unei sărbători.

VII. Martorii să fie ascultați câte unul, nu împreună și să mărturisască ceea ce ei înșiși au văzut sau au auzit dela acuzat, iar nu ceea ce au auzit dela alții.

Dar la judecata Domnului I. H. toate aceste condiții principale au fost alăturate:

I. Nu s'a publicat poporului cu 40 de zile înainte nici numele, nici vina, nici ziua judecării, pentru a se găsi mărturii vrednice de credință.

II. Acuzatorul lui Isus era Caiafa, chiar președintele tribunalului și care însuși a rostit sentința de moarte. —

III. Isus a fost dus din grădina Maslinilor nu în Lichat-Ha-Gazith ci în casa lui Ana ce se afla pe acel munte, unde, fără martori și fără ședință publică a fost judecat și osândit.

IV. Judecarea lui Isus s'a început după miezul nopții și sa sfârșit înainte de a răsărirea soarelui.

V. Judecata Domnului Isus Hristos s'a făcut în ajunul celei mai mari sărbători a evreilor, în ajunul Paștilor.

VI. Martorii Hananias și Achazias (cumpărați cu bani cași Iuda) au fost ascultați amândoi împreună și deodată contradicându-se. Și în fasiunile lor spuneau ceea ce au auzit dela alții (că Isus ar fi declarat că în trei zile va dărâma templul Ierusalimului și în alte trei zile îl va zidi)... În chipul acesta a fost judecat și osândit blândul Fiul Omului călcându-se de șapte ori legea de cătră aceia cari datori erau să păzească îndeplinirea ei. Prin urmare cu drept cuvânt a putut spune Isus fariseilor

că ei sunt morminte care pe dinafară par a fi curate; iar pe dinăuntru sunt pline de toată necurătenia... Și iarăș: Fericți cei ce flămânez și insetează după dreptate, că aceia se vor sătura...

Turnu-Severin (România).

V. Gr. Borgovan.

Directorul preparandiei de stat.

Monografia Mărgăului.

Am simțit o deosebită bucurie citind „Monografia comunei Mărgău“, a unei comune din comitatul, ba chiar din jurul Clujului. Pentru-că avusesem esperința dureroasă, că ori-ce îndemnu, chiar și un premiu, ce s'a fost publicat în acest scop, spre a încuraja la scrierea monografiilor despre satele din acest jur, a rămas fără nici un rezultat.

În bucuria aceasta însă s'a amestecat curând un picur de scepticism și neîncredere. Iată pentru-ce autorul acestei monografii, dl G. Ungur, prezintă satul nașterii sale ca o așezare veche, care ar fi datând înainte de 1241, când ar fi năvălit asupra ei Tatarii, (pag. 5) dar de sigur ar fi existat înainte de 1340, când satul s'a mutat din locul pe care fusese așezat înainte, numit azi „Goronet“, în locul unde se află acum: Asta ar fi o tradiție vie în poporul din Mărgău (pag. 2)

Vechimea asta mi-se pare suspectă și problematică. De aceea am cercetat probele ce le-a invocat autorul: anume o „cronică“ a preotului Ioan Ungur (scrisă pe la 1858) și însămnuarea din Pravila veche de Târgoviște („Indreptarea legii“, 1651.) Însămnuările preotului Ioan Ungur verifică tradiția populară și însămnuarea, ce se găsește la pag. 682 a numitei Pravile face probabilă aceasta tradiție, care pare a fi fost conservată prin seria lungă de preoți, ce au urmat în cursul veacurilor din aceeași familie: Ungur.

Iată aceasta prețioasă notiță care în monografia de față nu a fost citată:

„Eu popa Ioan Ungur sau Nun m'am născut în anul Domnului 1681 în luna lui Decembre 15 zile. În cartea moșilor mei Andreiu Ungur, sârbește am aflat scris cum dânsul în anul 1340 din Goronet s'au mutat cu 32 de gazde pe valea Mărgăuța în sus unde acum stă satul, unde sau zidit biserica ceea dintâiu în anul 1342 de lemn, în locul numit preluca răsăritului, fiind de toate părțile pădure cumplită de brad, numai acolo ajungând soarele să numie și preluca soarelui și se culcau marhăle. Biserica aceasta a ținut până la anul 1504 adevă 162 de ani, iară în anul 1506 s'a zidit alta biserică de piatră. Scrisusau pentru vecinica pomenire din sămnuaturile cărților sârbești a lui Andreiu Ungur și Nicolae Ungur preoți, strămoșii noștri, fie iertați și pomeniți în veac și scrisoarea aceasta învechindu-se cine nu o însămna din nou întralte cărți spre neuitată pomenire — anaftemă. — Scrisusau de Ioan Ungur Nun anul 1707 în luna lui ienarie 13 zile.“

Pagubă mare, că azi nu mai există nimic din „cartea strămoșilor Unguri, fie scrisă și sârbește“ adevă slavonește. Dar blăstămul ce-l aruncă urmașul acelor strămoși, iubitor de nemurire, și la 1707 asupra celor ce nu ar înnoii „scrisoarea aceasta învechindu-să“ e o dovadă puternică despre cultul tradiției, care trăia în familia Ungur.

Cercetând și în alte izvoacă, între-aserțiunea despre vechimea Mărgăului permisă. verosimilă. La baronul Kemény⁹ vătămă-menește despre o stabilire a hotarului prin nelor Mărgău, Ciula și Bociu făcuf mode-la cererea unui Botus, fiul Voivodăi, re-dislau de Bernai.

Dr. Csánki Dezső un specialist cunos-cător al epocii lui Mathia Corvinul, într'un studiu istoric asupra marilor proprietari din comitatul Clujului, recunoaște, că în părțile Călății (Vestitul „Kalotaszeg“ de care s ține și Mărgăul) dela Huedin spre meazăzi, apus și meazănoapte au fost proprietari câteva familii mai mici, de origine românească, ai căror membrii pe la începutul veacului al 15-lea figurau ca voivozi români, mai târziu înse, în partea a doua a aceluiași veac, figurează ca nobili maghiari**).

Între aceștia numără în locul prim familia Botoș, alias Bernai, Birnei, Mergei sau Meregýói, cu predicatul „meregyói, merék-jói și nagymeregýói. Aceeași familie figurează și ca: Vajda Botos sau Botos Vajda.

Apoi mai sunt cunoscuți din diplome: Nemes de Kismeregýó, ca și un alt Nemes Csicei (de Ciucea sau Cicea) Fritz de Nagymeregýó și Kismeregýó.

Faptul însuși că în trecut figurează în diplome doue Mărgăue și Mărgăuț dá o consistentă tradiției despre mutarea satului la 1340, remănând o numire pentru localul cel vechiu, alta pentru cel nou.

Bar Kemény I. înseamnă în a sa „Trans-sylvannia possessionaria: „Ad hunc pagum pertinent praedia: Kis-Megyero et Cziganfalva alias Lipovetz.“ Dar amintirea acestora nu mai trăiește nici în tradiția poporului, nici în numirile de hotar, după cum le înșiră autorul „Monografiei.“ (După spusele altora numirea Lipoveț există și azi).

Se verifică și alte aserțiuni istorice, la aparență cutezate, ale monografiei.

Astfel la pag. 4 zice, că „înainte de 1340 locuitorii au fost jobagi la un domn Mahu László.“ Acesta ar fi avut o fată care s'a măritat după Keceli Farkas...

Ei bine, la bar. Kemény, în locul citat se găsește pomenire despre familia Mahuly în Mărgău. Familia lui Gabriel Mahuly, român și ei de origine, cel din urmă vlăstar al Mahuleștilor, s'a stâns în 1730, și moșiile lui din Mărgău au trecut la fisc. Neamurile au pretins fusă pe seama lor moșia, și la 1732 ea s'a împărțit între:

Sigismund și Alexandru Keceli

Sigismund și Ladislau Dětsei

Agneta și Barbara Ketzeli, cea din urmă soția lui Gabriel Toska.

Se mai pomeneste pe la 1682 de un Mihai Vajda — desigur descendent de alni Botus Vajda — ca proprietar în Mărgău. Ultimul descendent direct al acestei familii se stinge la 1729: Volfgangus (Lup) Vajda, și pe la 1750 moșia trece la Andreiu Ratz.

Restează să ne dumerim asupra familiei Ungur. Autorul descendent din aceea „istorică familie“, după însămnuări găsite în familia sa, ne dá (pag. 25) numele tuturor

*) 1403. Deambulație inter Meregýó, Intsel et Bots făcută la cererea lui „Ioannes et Bottus, filii Ladislai Vaivodae, dicti de Bernai ex mandato Vaivodarum Latzk de Szántó.“

**) Dr. Csánki D.: Lolozsvármegyé bir-tokállapotai a XV. században în Erdélyi Mu-zeum VII. 5. pag. 314.

te-a i 1340—1800. In restimp de se pomenesc 19 preoți din una milie. Ar veni pe un preot in iu 24 de ani, cea-ce nu e mult. posibil că au fost și câte doi deodată ojbă preotească. Ori cum, ar fi de tot interesant, dacă faptul acesta s'ar putea dovedi peste ori-ce indoială.

Cumcă familia Ungur a fost familie aleasă, nobilă, nu suferă indoială. Unii dintre membrii familiei, — azi foarte estinsă — au văzut și diplomele de nobilitate, cari poate mai există, dar nu se știe unde. Predicatul familiei este de „Szeg“, cea-ce poate să fie numele comunei de unde și-a tras originea, poate să derive, eventual dela „Kalota-szeg“ provincia cărei aparține și Mărgău.

Existența istorică a familiei mi se pare și din altă parte dovedită. Dr. Csánki Dezső, în studiul pomenit mai sus amintește de familia nobilă Ungor sau Ongor de Nádas. Comune Nádas sunt două în jurul Clujului, deci aproape de Mărgău, Oláh-Nádas și Magyar-Nádas. Regele a respălit cu multe moșii, confiscate dela Dezsőfi-esti și Toroszkai-esti, pe viteazul ostaș de curte al seu numit „nádasdi Ungor János“ (1467). Pe la 1507 familia se stinge și averile trec la Szobi Mihály. E verosimil că acest mare viteaz ostaș Ungor să fie fost din familia Ungur dela Mărgău, pentru-că regele Mathia a avut o puternică cetate în jurul acesta, cetate ale cărei ruine și azi se mai văd la Sebișel (Bologa). Cetatea aceasta numită Hunyadvár sau Sebesvár, după riulețul repede, lângă care se află, un afluent a Crișului repede, se ținea de voivodul Ardealului, adecă dimpreună cu moșiile ei — foarte estinse — era dată în grija voivodului ardelean. De domeniul acestei cetăți se ținea — asta e și istoricește dovedit — și satul Kismegyeró, adecă Mărgău. Ungor János de Nádas, care a primit dela Mathia moșii multe în comitatul Clujului, Turdei și al Târnavelor, a avut frați pe Nicolae și Ladislau sau Vasile, și lor tot prin frate-său li-s'au făcut parte din moșii.*) Din numele familiar, ca și din cele de botez se vede că ei erau români: Ion, Vasile, Nicolae Ungur. Acest viteaz Ioan Ungur, când a primit darul cel mare de moșii dela rebeli, a trebuit să abziră, la dorința regelui Mathia, de cetatea Orjava din comitatul Pozsega! Se vede că a trebuit să se distingă foarte mult în luptele cu Turcii, ca regele să-l dăruiască cu cetăți așa de îndepărtate!

Având acest fond istoric, comuna Mărgău, monografia ei ori cum ar fi, prezintă un deosebit interes. Dar aceasta monografie e interesantă și abstrăgând de farmecul istoric al satului, de care tractează.***) Ea se estinde la toate chestiunile, culturale, economice, filologice și folkloristice, ce se pot considera.

*) Erd. Muzeum, nr. cit. pag. 303.

**) Ercsei István, iată ce zice despre Mărgău, în descrierea s'a dela 1842 (Kalota-szeg rövid leírása):

„Mereg jó népes és gazdag oláh helység, a Szekeji kútfejei közül. Ennél Ceres mostoha anyja; tenyves havasiban zsendeyt farag, deszkákat fűrészrel, tutajokat készít és ezeket a Körösbe szakadó folyóján Magyarországra szállítja. Széles termetű legelőin gyapjas és szarvas marhákak nevel és ezekkel is keres. Itt van Kalotaszegnek a szónak teljes értelmében legeslegzifrább oláh temploma.“

Stăruința de a aduna un material atât de bogat face cinstea autorului George Ungur, cu atât mai mult, că după cum află, Dsa, lipsit fiind de o pregătire școlastică mai înaltă, (abia are clasele primare din sat!) numai din sirguință privată și-a câștigat cunoștințele frumoase, cari l'a făcut capabil a scrie, așa de cum se cade, monografia comunei și familiei sale.

Tocmai de aceea dl George Ungur, comerciant și cantor bisericesc din Mărgău, este vrednic de toată apretierea și încurajarea din partea „Asociațiunii“ noastre, căreia am onoare a-i face propunerea, să binevoiască a tipări în „Transilvania“ monografia Mărgăului și a scoate câte-va sute exemplare și separat, spre a le trimite tuturor despărțămintelor, ca un indemn de a face fie-care asemenea, față cu câte o comună mai înșămnată a cercurilor.

Autorul merită încurajarea cu atât mai vărtos, că pe lângă osteneala muncii a depus și jertfe de bani, procurând 15 vederi fotografice din comună de toată frumuseța.

Cluj, Martie 1913.

Dr. E. Dăian,
membru al sec. istoric.

Primăvară.

Albi nămeții iernii grele
S'au topit, și primăvară,
Zefrașii cu momenele
Ne-au adus, plăcută iară.

Pe costișe micșunele
Prin huceaguri ghiociei,
Lângă drumuri viorele
In fânațe dedeței.

Pe sub streșini rândunica
Ciripind face țircoale,
Căutându-și mititica
Părăsite cuiburi goale.

Presuri, stigliți pe 'ntrecute
Graurii lărmitori,
Dau câmpilor tăcute
Aier sfânt de sărbători.

Plângătoare turturele
In tot locu-și cântă dorul,
Pe tot locul filomele
Pe unde le poartă sborul.

Gătlunganele cocoară
Pribegind prin fâri streine,
Inălțimile măsoară
Re'ntorcând la noi cu bine.

Tainice 'n holdelor șoapte
Ca pe-a roș macului floare,
Fermecate în zi noapte
Pitpălăce călătoare.

Pe sub tușe prin poiene
Din zori pân' l'apus de soare,
Albinușe fără lene
Fug sburând din floare 'n floare.

Izvoarăș cu ape lină
Dorul mână ori destinul,
A cerca în mări streine
Să-și încece lin suspinul.

Când în purpurul de seară
Se ascunde-al zilei domn,
Gândecei sboară pe-afară
Deșteptați din lungul somn.

Pe răzor cântă din fluier
Voinic mândrul ciobănaș,
Intrecându-să c'un grier
Negrul câmpului doinaș.

Unu 'n brazdă plugul ține
Al'tun mândru pogănici,
Mititel dar cântă bine
Când din gură când din sbici.

Cia Bojor, hăiș Sâmbotină
Cia rudașii și mai tare,
De chir și scai mâna-i plină
Apoi mânc-i prasnici mure.

Auzi, clopotele sună
In o tainic'adiere,
Peste patria străbună
Vestind sfânta Inviere.

A. Bărbulescu.

Ziua cu toane.

Azi iar e cu toane lelea Paraschiava, gândeau vecinii. Așa isbește ușile, de ținesc în țâțâni. Nu-i poate intra la zile deastea nime în voie. Uite și acum, înzădar se trudește bietul bătrân, Simion, să-i facă placul, să mai uite pățania de ieri, bătrâna ținea una, că pentruce a gândit el rău, astfel nu s'ar fi întâmplat, ce s'a întâmplat. Și începea lelea Paraschiava c'o gură la moșneag. de ții era mai mare mila de bietul bătrân. Ți-l ocăra, cu spumă la gură, până la al zecelea neam.

N'avură parte de copii toată vieța, lelea Paraschiavă mai avea și darul suptului, Simion își purta trupul obosit de ici colo, împrejurul cășii.

Uite și acum a ieșit din casă, că, de mai stă să zică și el o vorbă la zece ale ei, și-ar fi aprins paie în cap cu băbușca lui. Când are gust de vorbe repezi, să nu-i stai în cale, c'apoi fulgeră și trăsnește. — Heihei, n'a dat de năcazuri, cari s'o molcomască. A avut totdeauna de unde să ia o bucătură de dulce ori să-și facă rând de bani de o năframă. Și vezi-o, de îmbuibată ce-i, stă să scoale ulița, măcar ar putea trăi hodinită, să n'o știe nimeni, că mai e și ea pe lume. Câte zile or mai avea să le ducă în înțelegere bună, în rugă și în faceri de bine.

A ieșit acum în uliță și sporovăiește vecinesii ca o meliță veche. — Uite, soro, ce să mi-se întâmple. Zici că-i bun bătrân, bun, ședeai-ar bunețele..., să nu zic o vorbărea — și lelea Paraschiava se bate cu palma peste gură, de muștrare ori din obicei nici ea nu știe hotărît. Moșneagu dela tăetor o aude și clatină din cap. Pleacă cu gând s'o cheme, a ajuns la vramiță și, ce-o socotit, ce nu, destul că s'a tras înapoi, fricos, cât putea era tot de pace, ales că auzise behăitul oilor, acum îi vremea sporiișului.

— Acum nu mă duc vecină până ce nu-ți spuși tot, tot — par'că altă dată rămânea ceva nespuse. — De când am dat în post, or fi vre-o patru săptămâni, n'am băgat în gura mea de dulce, nici eu, nici bătrân. Adecă bătrânul cu mintea lui ușoară ar fi intrat în păcat, da nu l-am lăsat eu. Ce,

suntem creștini, nu ca ăștia mai tineri! Nu poartă grija postului și vezi, că ne bate Dumnezeu: mor porcii cu sutele, n'o dat boala, iarna asta, în copii de gândea-i că piere porodița neamului omenesc.

— Da nu de asta am vrut să-ți spui, alta mă arde la inimă. Strânsesem draga mea ouă de vro trei zloți buni, și ce-am socotit, să nu le lapăd pe la jidovii din sat pe mai nimica, gândesc, mai bine le duc la oraș să le vând la vre-o doamnă delea cu călcăiul la păpuși cât un bumb.

— Le-am pus într-o năframă, le-am așezat în corfița ai de nuele, încet să nu se strice și-am luat-o la drum. M'o ajuns Todoru Sonului cu caru, m'am suit în car să mă ducă, cum îi plata de obicei, o porție de vinars. Da, mi-o stat pacostea în drum ori ce păcate, roata a dat de-o peatră, o fi fost cam mărișoară, și când o scobălcit mi-o zgâlțâit corfa în mână, eu, ce să bag de seamă, tocmai vorbiam cu nevasta lui Todor, și o întrebam de ce nu trăește bine fină-sa cu bărbatu, am scăpat, printre brățelele loitrii, corfa cu ouăle. S'o spart toate, c'o mai trecut și roata peste ele. n'o rămas întreg, întreguț nici unul. Să-mi ies din minți. Fiori, fiori mă luau, cât de rușine cât de pagubă.

Apoi a mai venit, pe acolo cu un car de lemne, sluga ăsta a birăului și, ca să-mi facă mai mare ciudă, zgăria cu codoriștea țărâna din drum, zice, să facă loc să se scure balta. I-am zmulș-o din mână și i-am ars una peste spate, de m'o pomeni cât o trăi. Uite la el, un mucos, cu cine se pune. Da pe măsă n'o scos-o odată cu pat cu tot în mijlocul văii și ea durmea dusă. Dimineața, când s'o trezită, somnoroasă, o făcut știobălc, cu picioarele în apă? N'o ținut-o satu în vorbe un an de zile? Să-și vază bărna din ochiul lui nu să-și bată joc de oameni!

— M'am întors frumușel cu corfa goală. Numai venind către casă mi-o venit în minte: ceruse, bătrânu să mai mănecă câte un ou cept în cenușe, eu n'am vrut. El mi-o gândit rău. Pentru gându lui ăl rău am pățit rușine, rușine și pagubă. Mi-o gândit rău și pace. Da las că o simțește el asta.

Vecina era o muere bună, o asculta totdeauna pe lelea Paraschiva până în sfârșit, apoi, când se nimeria, mai închinau amândouă să le trăiască bărbății și să fie bine.

Acasă moșneagul ațâțase focul, puse apa de mămăligă și lelea Paraschivă nu mai venia.

Toma Coșoiu.

Alcoolismul.

Abuzul beuturilor spirituoase e foarte dăunător sănătății noastre, fapt care a îndreptățit pe medici, savanți scriitori de valoare și oameni de inimă, să se ocupe mai de aproape cu această chestiune, s'o studieze cu seriozitate, iar părerile pe cum și rezultatele obținute, fără părtinire să le comunice tuturor spre știință.

Și nu e puțin timp, căci poate veacuri sau scurs — de când an cu an au apărut broșuri, cărți și reviste la toate popoarele și în toate limbile asupra alcoolismului, iar rezultatele obținute sunt unanime în glas că: Alcoolismul este cel mai mare dezastru pentru un popor, pentru că din punct de vedere moral îl degradează și scurtează vârsta și-l omoară cu zile, iar din punct

de vedere social e și mai periculos, căci înmulțește fărâdelegile, sinuciderile și crimele. Pe când copiii din părinții alcoolici ispășesc păcatele părinților devenind nește imbecili, idiști, epileptici ori nebuni. Iar în asemenea condițiuni un popor, în loc de a se înmulți, să stânga încetul cu încetul dispărând sub nemernicia păcatelor lui în cea mai mare mizerie în care sărăcia își dă mâna cu degenerarea.

Alcoolismul e deci cel mai mare rău social în contra căruia toate spiritele luminate, independente și voitoare de binele omenirii, trebuie să se ridice, să caute din toate puterile a-l demasca poporului și societății, a-l detrona și al îndrepta din mijlocul nostru ca cel mai mare rău social.

Igiena în special, iar mie ca medic și igienist în particular, îmi incumbă datorința mai mult ca ori cui ca se arăt toate fazele suferințelor prin alcooluri, efectele dezastuoase ce le poate avea asupra organismului din prima copilărie și până la cele mai adânci bătrânețe.

I.

Și acum se vedem ce înțelegem sub alcooluri. Toate acele lichide alcoolice, produse prin fermentație sau prin fierbere a căror parte esențială și însămnată e alcoolul sau spiritul cuprins în vinuri, rachiiuri bere etc.

În acest tractat mă voi ocupa exclusiv numai cu spiritul, notându-i caracterele, influența lui asupra organismului și urmările produse prin abuzul de alcool. Putem deosebi mai multe feluri de spirit sau alcool ex. spirit de vin sau atilic — metilic — butilic — amilic etc.

Ce influență fiziologică poate avea spiritul asupra omului. Amestecat cu apă, luat în gură sau beut e foarte repede absorbit în sânge, atât prin mucoasa gurei, cât și prin stomac.

Puterea lui se recunoaște repede de gustători de beuturi și mai cu samă de beuturii pe nemăncate.

În sânge puterea spiritului e și mai mare. Spre pildă, cocoșii mănecând pâine muiată în spirit dau semne de beție și ceea ce e mai caracteristic creasta li-se înegrește, sângele arterial care circulă prin creastă să preschimbă în vânt, fiind încărcat de prea mult acid carbonic asfixiat ceea ce explică moartea repede la mulți bețivi.

Spiritul în sânge se arde în tocmai ca alimentele de calorificație, dând naștere la apă și acid carbonic, foarte mici proporții sunt date afară prin plămâni, prin piele și prin rinichi. Când e luat în mică cantitate, sângele nu suferă nici o modificare. În cantitate mare nu să distruge tot în sânge, pe care-l asfixiază ci e dat afară prin căile respiratoare, prin sudoare și prin urină, corpul chiar e împanat de spirit și în cazuri de aprindere prin luminare poate arde complet.

Eliminarea să poate face sub forma unor substanțe acre rău mirositoare numite alchide și acetone.

Influența spiritului variază în câtva după temperatura ținutului, după etate și sex.

Copiii nu pot suferi alcoolurile sub orice formă; siliști sau deprinși, beuturile de vin sau rachiu le aduce boale omoritoare. La etate mijlocie, când țesăturile sunt pe deplin dezvoltate, când omul are trebuință

de mai multă putere pentru muncă, întrebuințarea moderată a alcoolurilor e permisă. La bătrâni spirituoasele sunt foarte vătămătoare, pentru că depravarea corpului prin etate să mărește prin beuturi chiar moderate și peirea vieții se apropie cu pași repezi.

Femeile nu pot suferi beuturile alcoolice ca bărbații; vieța lor mai puțin activă, mai puțin muncită și sistemul lor nervos mai simțitor, le fac să nu caute alcoolul.

Trecerea alcoolului din stomac în sânge, precum și influența lui asupra celorlalte organe sunt legate de faptul că stomacul e gol ori plin. Pe nemăncate, pe stomacul gol, alcoolul se absorbe foarte repede și turburările de alcoolism vin curând; tratarea repetată după numărul tovarășilor, fie cu drojdie sau pelinuri e deprinderea cea mai periculoasă.

Alcoolul luat în timpul mesei să amestecă cu alimentele, absorbția lui se face puțin câte puțin și turburările lui sunt mai puțin simțite.

Alcoolul produce turburări repezi dând alcoolismul acut și încete, sau alcoolismul cronic.

Alcoolul întins pe piele provoacă răcorire; pus pe pielea jupuită o înalbește, gonind sângele din ea, după aceea urmează o roșăță mare și chiar inflamație însoțită de căldură usturătoare și de durere.

Alcoolul turnat peste sânge, îl închiagă ceia ce se întâmplă când introducem alcoolul în sângele unui animal.

Luat în beuturi moi, în gură și în stomac, face o căldură plăcută și mulțumitoare, le roșește mucoasa, secrețiunile se fac în mai mare cantitate, deșteaptă pofta de mâncare; în beuturi tari ca rumul, cognalul, absintul și altele, luat în cantitate mare albește mucoasa, gonește sângele din ea și împiedecă din ea secrețiunea sucurilor gastrice; mai mult încă, alcoolul concentrat închiagă albuminoidele alimentelor, albumina sucurilor, închiagă pepsina, peptona și chiar mucoasa stomacului, oprește digestia și arde stomacul.

Din gură alcoolul trece de drept în circulația generală, din stomac și din intestine trece în vena-portă și prin ea e dus în ficat de unde să răspândește prin sângele venos la cordul drept, trece prin plămâni și apoi în sistemul arterias care-l duce prin marea circulație în tot organismul.

Ce putere generală are alcoolul?

După ce a fost răspândit în sânge, starea normală a corpului să schimbă cu totul, o mulțime de turburări să ivesc mai cu seamă în sânge și în sistemul nervos, toate legate de proporția și tăria alcoolului.

Beuturile alcoolice mai fac respirația mai deasă, circulația mai repede, o căldură mai mare prin faptul, că alcoolul în sânge se arde ca toate substanțele de calorificație și prin urmare, e de trebuință o mai mare cantitate de oxigen, din care va urma mai multă căldură.

În același timp cu o digestie mai bună, omul să nutrește mai bine, puterile cresc, deșteptăciunea spiritului și curagiul se îndoiesc. Câți scriitori nu caută acest folos al sleirei nervoase a o înlătura prin cafele sau ceaiuri cu rum, sau cu cognac sau cu alte liqueruri escitante, de a căror putere de-

șteptătoare beneficiază numai cât sunt sub influența alcoolului și în urmă rămân mai neproducător dacă nu timpți? ! Câți generali nu caută a ridica curajul și bravura soldaților, cari au se înfrunte toate pericolele unui atac, în care au se lupte fără simțire și fără conștiință espunându-să mai mult la pierderi decât la foloase? Omul se face vesel, și foarte vorbitor; el privește totul într'o altă stare care e întotdeauna înșelătoare. Toate aceste modificări se petrec sub influența escitantă a alcoolului.

Iar beuturile tari produc aceste schimbări mai repede și într'un grad mai mare. Aci după fenomenele de escitație urmează altele cari schimbă toate funcțiunile organismului. Sângele e prea încărcat de alcool, arzând toate țeseturile organelor prin care trece ca: ficat, inimă, plămâni, artere, crieri, măduva spinării și rinichi. Alcoolul atrage acidul carbonic, pe care îl grămădește în sânge, producând asfixia, cu răceala corpului și cu învinetirea pielii.

Alcoolul grămădit în ficat și în artere le inflamează producând ciroza ficatului și întărirea arterelor (sclerosă), boale întotdeauna omoritoare.

Mai mult ca în ori cari alte organe alcoolul se sue la creeri, unde se strânge și stă mai mult, umplând celulele nervoase, făcându-le se funcționeze altfel ca în starea normală. Când alcoolul e în mică cantitate creerul e escitat și când dosa e mare funcțiunile lui sunt schimbate.

Alcoolisatul pierde cumpătul funcțiilor, căldura corpului crește cu 1—3 grade, alte ori scade cu 2—3 grade, ca în beția cu rachiu; fața să aprinde și arterele bat cu furie; nu mai e stăpân pe eugetare, pe voință și pe mișcare; uită tot, mărturisește secretele cele mai mari, nu se stăpânește în fapte, comite tot felul de acte necorecte și rușinoase, cu alte cuvinte, perde cunoștința și conștiința de sine și de semenii lui.

Ori ce alcoolist se arată după caracterul și deprinderile lui; unul se ceartă cu furie și e gata spre bătaie; unul comite o crimă, iar altul mărturisește tot felul de porniri murdare; în totul domină o exaltare de creeri, cu delir furios și nu târziu beția molește cărnurile, îl face neputincios, în umblat să împletește până ajunge să cadă la pământ într'o nesimțire generală.

În toate aceste turburări se vede că simțurile, mișcarea și facultățile intelectuali, la început sunt exaltate și mai târziu sunt amorțite, când alcoolisatul nu mai poate să-și dea sama de nimic și adorme, uu-și mai reaminteste cele petrecute în ziua precedentă.

Beția cu alcool devine în totdeauna mai veselă, iar cea făcută cu alcool etilic și amilic e în totdeauna însoțită de posomoreală și de întristare.

Beția făcută cu beuturi prea tari și în mare cantitate, aduce îngrămădirea sângelui la creeri, iar turburările produse sunt mult mai grave, otrăvirea fiind mult mai mare decât se observă; amorțea simțurilor, spasme în mușchi apoi moleșirea și nesimțirea generală a corpului. Respirația și pulsul sunt rărîte; asfixia domină totul și sfârșitul prin moarte nu întârzie de multe ori.

Sunt multe împrejurări că pritozul de vinuri, fabricația de spirturi și de rachiuuri, vânzătorii de alcoolice și de parfumării, cari, petrecând și chiar dormind în pivniță

sau prăvălie, pot să se alcoolizeze, respirând vaporii de spirt răspândiți în atmosferă.

În aceste cazuri otrăvirea să caracterizează prin dureri de cap, răceala prin moliciune și nesimțire generală. Toate aceste turburări dau beția sau alcoolismul acut.

Ca urmări ale alcoolismului acut, din cauza tăriei beuturilor alcoolice și a cantităților mari luate se pot ivi urmări foarte grave și anume:

1. În prima linie stomacul prinde a se inflama și se formează gastrita alcoolică, caracterizată prin: dureri, digestii anevoioase, gura amară, limba albă, greață și vărsături, mai ales dimineata, și constipație.

2. Se aprinde ficatul, care se irită atât de mult că dă în gălbinare (icter), sau se poate inflama și în cele mai multe cazuri e prins de ciroză sau întărirea ficatului, boală care împiedecă trecerea alimentelor prin el și transformarea lor, dând ascită sau dropică numită și boală de apă a pântecului cu otrăvirea sângelui cu elementele ce nu se mai pot transforma în bilă, terminându-se de regulă asemenea cazuri prin moarte.

3. Congestia creerului și a măduvei spinării, cari prin paralisia simțurilor și mișcărilor, provoacă moartea chiar în timpul beției și

4. Asfixie generală care duce la perire în cele mai multe cazuri.

Alcoolismul cronic se produce prin abuzul repetat cu beuturi alcoolice, dând naștere la diferite boale după cum se va putea vedea din cele ce urmează:

1. Căile digestive sunt prinse cele dintâiu: gura alcooliceilor e uscată mai cu seamă dimineata, limba e încărcată și crepată; ei nu au poftă de mâncare, au vărsături dimineata dând un lichid alb bălos, ca albușul de ou crud; aceasta face ca să se dilate stomacul, aducând suferințe neînălțurabile cu cât abuzul de alcool se continuă. Secrețiunea mucosei stomacale să mărește prin iritație repetată, pe când pepsina scade, ceea ce face digestia anevoioasă. De multe ori arderea stomacului poate fi atât de mare, încât se producă formarea de răni sau ulcere, cari sunt omoritoare. Constipația urmează deja prin lenevirea intestinelor.

Ficatul se prinde foarte lesne, pentru că primește și păstrează în el alimentele încărcate de alcool otrăvitor și arzător. În țările răci ciroza ficatului e boala cea mai deasă, pe când din contră în țerile calde se observă inflamația ficatului cu supurație, cari, amândouă duc la moarte.

2. Căile respiratorii. Prin exalarea alcoolului prin respirație, după gradul lui de tărie și după cantitate, țesutul plămânilor încearcă deosebite modificări, în cari predomină distrugerea.

În cantitate de 20—30 gr., alcoolul esă în mică proporție prin plămâni, unde întâlnind mucosități și alte elemente albuminoase, le încheagă și corpul, fiind ajutat într'un regim imputernicitor și prin aer, dă afară flegma de bronchită, de pneumonie și de tuberculosă, lăsând țesutul bronchilor și al veziculelor pulmonare să se repare mai repede și să se vindece.

În proporții escesive alcoolul esind în mare cantitate, arde țesutul plămânilor, slăbește și microbii de bronchite, de pneumonii și de tuberculosă, găsind organul fără putere se prind în el, și boalele se desvoaltă.

Cea mai mare parte de alcoolici fac bronchită, pneumonie și tuberculosă prin aprinderea ce provoacă alcoolul, la trecerea lui prin plămâni.

3. Căile circulatorii. Inima și arteriile sunt arse prin alcoolul concentrat, dând inflamația cronică, boale foarte periculoase, cari se măresc și compromis cu timpul viața alcooliceilor.

Sângele, fiind încărcat de alcool e mai bogat în acid carbonic, mai sărac în oxigen cari se face ca globulele roșii să se înpuțineze, sângele se anemiează, țesăturile organismului sunt mai puțin roșii ca la omul sănătos; serul se încarcă de mai multa apă, făcând hidropia cu înlesnire, dând chiar o buhăială generală corpului.

Cei mai mulți alcoolici au o grăsime înșelătoare care nu e altceva decât hidropica generală.

4. Căldura și nutriția sunt în general scăzute.

La alcoolicii moderați, alcoolul arzindu-se în sânge ține de aliment de calorificație, iar hidrocarbonatele și grăsimile se depun ca grăsimi în țesături, făcând ca corpul să se îngrase mai mult unele organe, ca: inima, rărunchii, să se înfășure în grăsimi și cu timpul chiar să se copleşească ființa organismului atins. Inima grasă e mare, albicioasă, să mișcă încet, se ostenește în umblet și mai cu seamă în suișuri, alergări etc. dând palpitații și înecațiune. Inima grasă a alcooliceilor se paralizază lesne sub influența unei emoțiuni de supărare sau de bucurie și în cele mai multe boale se prezintă cu febră stări, în care activitatea ei se cere a fi mai mare, însă în asemenea cazuri puterile ei să slăiesc foarte repede și adesea termină prin sincopă.

5. Nutriția generală e compromisă, cu un stomac slab, cantitatea alimentelor digerate e mai mică, cu un sânge bogat în alcool, transformarea albuminidelor în alimente trebuincioase nutriției organismului se face în totdeauna în complet; de oare-ce oxigenul necezar pentru transformări se găsește în mai mică cantitate, asimilarea e scăzută, iar desasimilarea în cele mai multe cazuri nu e desăvârșită, ceea ce face ca slăbirea să predomine și organismul să fie expus a lua boalele cele mai grave, de multe ori chiar mortale.

6. Secrețiunile sunt în general micșorate, afară de urină, care e mai abundată un timp oarecare. Secrețiunile digestive sunt mai apoase încărcate de mucosități și slabe în pepsivă pancreatică etc. cea-ce mărește anevoința digestiei și strică ei chiar, dând corpului elemente vătămătoare, ca: acreală prin acizilactri, acetri, propilic, butilic, descompoziția albuminelor, ale căror otrăvuri absorbite în sânge, slăbește mai mult organismul. Sudorea față cu urina crescută, e în totdeauna micșorată, ceea ce face ca otrăvurile ce trebuiau cărate prin piele, să se grămădească în sânge, să atace mai mult corpul și mai cu seamă rinichii, cari deja sunt arși prin alcool și se provoace inflamația lor.

Odată-ce rinichii sunt prinși urina scade, să grămădește în organe, pe cari le buhoiește și intră în sânge. otrăvurile dă în totdeauna uremie, care de regulă e mortală.

7. Sistemul nervos. Suferințele sistemului nervos cauzate prin alcoolismul cronic, sunt cele mai mai grave; organele ce-

compun sunt atinse în același grad ca și tubul digestiv. Sistemul nervos, mai mult ca ori-cari altele, e modificat de alcool, pentru că în totdeauna el e atins mai întâiu de alcoolul umple celulele nervoase și rămâne mai multă vreme în ele, fără să mai fie apărat prin alte elemente ca stomacul prin alimente; prin urmare influența alcoolului asupra nervilor se face de-a dreptul prin prelungirea lor, iar prin repetările alcoolului turburările devin din ce în ce mai grave.

Creerii, nervii și măduva spinării precum și toate organele de simțuri, de mișcare ca și facultățile intelectuale sunt deodată toate atinse, sau în unele cazuri numai câte unul prin otrava alcoolică.

Toate turburările nervoase sunt cauzate prin congestia sau grămădirea sângelui și prin influențele sistemului nervos își iau diferite forme de ex.: la forma paralică dacă privim un alcoolic vechiu, iată ce observăm:

a) Infățișarea bolnavului e cu totul schimbată; fața e timpită, privirea e fixă, ochii îi sunt galbeni iar pielea uscată și îngălbinată. Bolnavul e slab și fără putere; muschii sunt moleșiți iar formele corpului să pierd, fie prin slăbire, fie prin îngrășare;

b) Puterea tubului digestiv e micșorată; digestiile sunt grele cu dureri și vărsături mai cu seamă dimineața, cu umflătura pântecului, constipație sau diaree; ficatul e mărit și amenințat cu gălbănare sau icter;

c) Facultățile intelectuale sunt foarte des schimbate cu tendințe mai întotdeauna la tâmpeală; bolnavul se face nepăsător de ocupația și interesele sale, se tâmpește; memoria, inteligența, judecata și voința scad; de multe-ori închipuirea e mincinoasă; să crede avut, face calcule greșite; întreprinde treburi din cari iasă compromis în interese și la minte; voința e copilărească și adese cere imposibilul. Somnul e ușor și întrerupt de visuri urite de ex.: bivoli cari împung pe bolnav, porci care îl mușcă, șoareci, boi — prăpăstii că-l omoară cineva etc. de care sperându-se nu mai poate dormi, tremură, e fricos și foarte neliniștit. Are foarte des închipuiri de vrăjmaș sau de animale cari îl atacă; țipă, strigă și caută scăpare de multe-ori spărgând ferestile, pentru ași căuta de fugă. Unii sunt neliniștiți și umblă într'una până-ce cad rupti de oboseală etc.

Simțurile la alcoolici le sunt scăzute, vederea, diminuată, auzul greu, mirosul pipăit și gustul mai cu seamă să prevestesc, iar mâncările cele mai bune le socotesc de otrăvuri;

d) Aceia ce e mai principală în turburările sistemului nervos prin alcoolismul cronic, e slăbiciunea puterii muschilor, cari predomină pe toate celelalte turburări. Puterea scade ca cum ar fi cuprins de o lenevire crescândă. Scăderea puterii cuprinde mai întâiu mâinile, apoi brațele în același fel cotropește și picioarele, cuprinzând în urmă muschii spatelui. Bolnavul nu poate apuca cum să cade lucrurile, pe care adese le scapă din mâni, mersul e nesigur și șovăitor, umblă pe două poteci. Vorbirea e bălbăită din cauza tremuraturii buzelor și a limbii. Mâinile tremură când le întinde, tremurătura cuprinde tot corpul mai cu seama dimineața și să potolește după masă prin beuturi alcoolice, cari îl mai imputernicesc

pentru un moment și îl otrăvesc mai de parte în același timp.

Slăbirea puterii crește, bolnavul nu mai poate mânca din cauza tremuraturii de mâni, nu mai poate umbla și sta în picioare și e condamnat a zăcea la pat și a duce o viață de paralică.

Slăbirea se ivește deodată împreună cu turburările intelectuale în boalele grave ca: reumatismul, pneumonia, crisapalul, în cari bolnavul ne mai fiind susținut prin alcoolice, trece într'o stare delirantă, vorbind și povestind tot felul de lucruri, umblând neastâmpărat și cu corpul tremurând într'o stare, ce să numește delirium tremens sau delirul tremurător.

Forma cu simțuri scăzută se observă mai ales la toți alcoolicii și întotdeauna în unire cu turburările trupului digestiv. Poate fi singură sau asociată cu forma paralică.

Incepe cu picioarele prin tălpi, se întinde la pulpe și cu timpul prinde amândouă membrele inferioare până la genunchi; în același mod prinde și brațele începând prin degete și întinzându-se până la coate; ceea-ce arată că nervii de simțire sunt atinși de alcool la extremitățile lor.

Scăderea simțirei se face deodată la amândouă picioarele și apoi la mâni; rar poate prinde numai un picior sau numai o mână sau numai o jumătate de corp, atingând numai pielea, iar nu și celelalte părți. E un semn foarte deosebit scăderea simțirei în histeriile, care ocupă întotdeauna o jumătate de corp și cuprinde toate părțile încât se poate trece un ac mare prin piele și prin cărnuri fără ca bolnavul să simtă ceva.

Scăderea simțirei se unește cu turburări de vedere și de auz, cari scad sau să schimbă, dând iluziuni ce turmentă îngrozitor pe bolnavi. Somnul e turburat prin visuri urite. Facultățile intelectuale scad, până ce mintea se tâmpește mai cu totul

Aceleași turburări se observă ca în forma paralică la tubul digestiv și la ficat cari în cele mai multe cazuri dă boala de căpetenie în aceasta formă.

Dr. Vas. Hâncu.
medic arhidiecezan.

Pentru Lumină!

Săptămâna patimelor este un timp de evlavioasă și creștinească reculegere. Acuma cuvine-se ca fie care om și cu atât mai mult noi cărturarii neamului nostru obișdui, să ne coborâm cu gândul în adâncul conștiinței, să ne-o cercetăm cu osârdie, cu umilință să ne recunoaștem păcatele trecutului și cu cutremur sufletesc ridicându-ne mintea până la dumnezeescul Isus, idealul a toată desăvârșirea, să ne propunem ferm a ne îndrepta viața, conformându-ne și mintea, inima, și voința poveștii dumnezeiești. — Cine vrea să vină după mine, să se lapede de sine și așa să-mi urmeze. Eu sunt calea, adevărul și viața.. eu sunt lumina cea adevărată care luminează pe tot omul ce vine în lume!

Aceasta e săptămâna în care cei puternici trebuie să-și reamintească că nar avea nici o putere asupra maselor, asupra celor mici și slabi, de nu li-s'ar fi dat de sus. Acuma, cei bogăți trebuie să se gândească, că bogăția trufașă, lacomă și asupritoare, întrebuințată numai pentru plăceri lu-

mești, personale, poate să le câștige situația degenerată a bogatului care pismuia pe săracul Lazar în locul lui de mângâiere. Acuma cei preținși înțelepți, savanții, trebuie să reflecteze ca nu cumva să-și ascunză talantul dinaintea celor neștiutori și să aibă searța îndurerată a servului din sf. Scriptură care a fost aruncat în întuneric, unde-i plâns și scârșnirea dinților. Aceasta este săptămâna sfântă, în care cei mari ar trebui să se simtă mici pentru reaua întrebuințare a vieții lor, iar cei mici să se simtă mari prin umilirea și prin suferințele lor!

În această vreme de reculegere sufletească, cuvine-se că cei ce stăpânesc și ocârmuesc să-și spovedească păcatele în fața bisericii, adecă a poporului creștin, pentru că dela toți să dobândească iertarea, care luminează, liniștește și înviorează... Vox populi, vox Dei! Toți cărmuitorii mari și mici, de ai noștri sau streini, cadese să strigăm — Greșitam Tată, la cer și înainte Ta! Am fost nedrepti, ușori, nepăsători, am rătăcit cu toții! Păcatele noastre sunt multe, ca stelele cerului și ca nisipul mării. Dar păcatul care covârșește pe toate celelalte este că am lăsat pe frații noștri, pe mulțimea înăsprită de nevoile materiale ale vieții, în stăpânirea greoaie și primejdioasă a întunecimei și acuma în veacul deșteptării, în veacul luminării popoarelor. Să mai facem oare socoteala îndurerată a milioanelor noastre ce nu știu să scrie și să citească? Sau să punem în evidență vina îngrozitoare a noastră a cărturarilor români de toate categoriile, care pe lângă toate pildele mărețe ale unor bărbați ca marinimoșii Vasile Stroescu, Emiliu Ungurean; pe lângă toate opintirile „Astrii“ către luminarea satelor, totuși nu ne dăm seama cu toții de adâncimea întunecului în care oarbescă poporul nostru — răsadnița din care ne tragem obârșia, în care reșede credința și speranța neamului! Câți din toți intelectualii noștri împrăstie lumina prin popor? Care câți analfabeți a învățat și prin aceasta cu câți a adăugat la numărul minim al Românilor cu drept de vot?... Să recunoaștem că nepăsării noastre orientale, acestui păcat greu și grozav, acestuia datorim întâi ispășire! Iar ispășirea stă mai pre sus de toate în îndeplinirea datoriei sfinte: a răspândi lumina cea adevărată în sufletele fraților români!

Pentru lumina pe care o dorim a se revârșa asupra satelor noastre, nici o jertfă din parte-ne nar trebui socotită prea mare, nici o piedecă de ori unde s'ar încerca a ni-se pune, nu trebuie să fie privită de neînvinș, de neînălțurat! Ni-se opun puterile Statului? Cine ne împiedecă să adunăm toate bunele voinți, toate energiile, toate avânturile noastre?! Pilda entuziaștilor clerici din Satu-mare care mai vara trecută se prefăcură în „apostoli ai neamului“; pilda unor preoți însuflețiți cari din bisericile lor fac tribune de lumină, de îndreptare a moravurilor, de îmbărbătare spre fapte bune, spre progres moral și economic; pilda unor bănci, care au drept țintă, ajutorul celor năcăjiți sau adaogarea avutului neamului și propagarea luminei la sate, ca „Coroana“ dela Bistrița și altele, zic asemenea pilde să le iee în mâni drept făclii aprinse și să strige toți cei chemați, toți cei credincioși: — Veniți fraților, de luați lumină!

Da, e timpul, e ceasul al 11-lea să ne deșteptăm din somn, să lăpădam pe omul

cel vechiu îmbrăcat în nepăsare, în egoism, în plăceri și îmbrăcându-ne în haina luminei, să luminăm pe frații noștri ce zac în besna satelor noastre.

Așa ne vom învrednici de luminata sârbătoare a sf. Invieri a Domnului și Dzeului nostru!

V. Gr. Borgovanu.

Vasile Lascar.

Discursuri politice.

Di Mariu Theodorian-Carada, cunoscut publicului cetitor din valoroasele sale lucrări literare și juridice (Drept bisericesc), ca un primos de recunoștință și sinceră admirațiune pentru „prietinul și binevoitorul“ Dsale, a dat la lumină în 2 volume, format mare, pe 1102 pagini *Discursurile politice* a lui Vasile Lascar, o „figură“, cum zicea la 1907 dl Iorga, de mare valoare a neamului nost. Deputat, senator și în două epoce de „gubernământ“ și ministru al intereselor, Vasile Lascar, — dela 1883, ziua 14 Maiu pân' în 1906, în Decembre, când o cruntă boală la legat de patul suferințelor, ce-a îndurat până ce în primăvara anului următor, chiar înainte de izbucnirea revoluției din 1907, moartea l'a luat din șirul celor vii, — a fost totdeauna leaderul partidului liberal de dincolo. Om de-o fire gingașă, stăpânind o cultură aleasă juridică și politică, improvizator de vorbiri alese și un combatant primejdios pentru adversar.

Lascar, deputatul cu simț crescut între omenți țărani dela Gorj, a știut să se ridice sus de tot peste morala politică, ce bântuie țările în vremurile noastre, ceea-ce mai potrivit se eruează din aspra și neînduplecata lui purtare față de funcționarii, ce-și uitau datoria. Rare sunt anele parlamentare, când ministrul puternic al vreunui partid, telegrafiază zbirilor administrativi să se abțină dela ori-ce abuz cu puterea lor față de candidații opoziției. Lascar o făcea, iar' neîmplinirea ordinului era aspru anchetat și pedepsit. Lascar o făcea pentru că era om.

Din aceste discursuri cetitorul va afla desigur, că în România mijloacele cu cari se stăpânea puterea, pe vremea lui Lascar nu erau chiar alese, iar' opoziția — înțeleg, conservatorii — de multe-ori, prea de multe-ori încă, nu se șfiau de cele mai negre apucături față de liberali, cari ori-cum la 1877 ei ne-au dat independența politică, iar' la 1901 independența economică a țării. Dar morala publică a politicii de dincolo, ea și aiurea, îmbrăcată în scilpitoarele lusturi ale „fanfaronadei“ și lingșilor meschine, adevărat erau mai puternice ca râvna ce-o desvoltau oameni ca Lascar, adevăratul elev de-a marelui Ion Brătianu, și carele scăpând din mâinile-i energice cârma rânduielilor din lăuntru ale țerii, a fost nevoit nu odată să-și vază reformele sale date de-oparte ori chiar contra mandate. Ce amăgire și scârbă a trebuit să-l cuprindă pe omul acesta „amabil cu toți, afară de aceia cari trebuiau să-i dea seamă pentru greșeli în îndeplinirea funcțiunii lor“, când cătră sfârșitul vieții sale a fost nevoit să-și vadă roadele activității sale parlamentare călcate în picioare chiar și de unii dintre liberalii tineri, în o vreme (anii 1901—4) când lipsele reforme-

lor democratice erau arzătoare, și când Lascar le cerea mai cu temei.

Lascar era avocat și despre elocvența lui dl Iorga, unul dintre puținii cari îl înțelegeau, scria din prilejul morții în chipul următor: „Elocvența de fapte, de logică strânsă, care nu scapă din ghiară subiectul, dar nu poate zbara sus cu dânsul, de proză bine stăpânită, de alusii usturătoare și de concluzii stringente a avocatului,“ a marelui avocat — care nu se coboară la meschinării, — a avocatului cinstit care nu falsifică și nu scapă prin tangentă și nu svârle praf în ochi, — elocvența aceasta plăcută distinsă și efectivă a strămutat-o și în domeniul politicii, unde era tot așa de greu să-l incurci în argumentație, cum era de neingăduit să-l întimpini cu brutalitate.“ (Oamenii cari au fost). Intradevăr simți o plăcere sufletească cetind vorbirile din parlament, dela parlament, dela Dacia etc. pe cari le-a rostit omul acesta de un exterior nu chiar robust, în cari logica faptelor e presărată de aspre muștrări directe și pișcacioase răspunsuri la mulți intrerupători vehemenți.

Proiectele mari de seamă, unele votate și sancționate ca legi, ce se leagă de amintirea lui Lascar, și cari unele au fost „amputate și crâmpoțate“ privesc reforma electorală și înfrânările abuzurilor administrative din vremea alegerilor, nouă orânduire a comunelor; organizarea poliției, făcând, ca agenții polițienesci să fie funcționari ai statului, iară nu agenți electorali ai partidelor politice, cerându-li-se cunoștință de carte și conduită bună; inamovibilitatea funcționarilor; o grandioasă operă sanitară; reducerea cheltuielilor zadarnice etc. etc., toate isvorite din o inimă caldă, sprijinite cu îndârjire și potrivite spiritului vremii.

De însemnat, că Lascar pătrundea adânc problemele asupra cărora-și rostea cuvântul, fie prietin ori adversar al ideii. Așa s. e. la 20 Ianuar 1906 ministrul de atunci dela culte dl Vlădescu prezintă Senatului un proiect de reformă a legii clerului, pe care a combătut-o Lascar cu o puternică dovedire canonică, Senatul însă a votat-o, ca mai târziu, la 1909 s'o abroage, ca una ce nu era în aronie cu canoele, raportorul proiectului în 1906 a fost Atanasie Mironescu dela Râmnic, cela-ce a fost raportorul din 1909 pentru legea ce desieagă pe cea dela 1906.

Cartea scoasă de dl Theodorian face o nespusă slujbă publicului mare, — cetitoriul de toate zilele va afla cu exactă precizie toate frământările neamului românesc din istoria nouă a României, politicianul simțul dreptății și curățenia idealelor neamului; juristul omenia avocatului pus în slujba binelui public, bisericanul pe adevăratul român ce ține la legea sa, literatul o limbă aleasă curgătoare turnate în modele de oratorie, istoricul va desluși erudia și puterea de gândire a iscusitului patriot ce-a prevăzut de mult, cu ani înainte, nevoia reformelor, ce, astăzi, se impun cu sila iar omul de muncă va admira energia și activitatea lui Vasile Lascar, „a genialului bărbat de stat român“ prietinul său cum spune dl Theodorian în prefața ce însoțește discursurile.

Ștefan Pop.

Vicisti.

Neliniștea, agitarea ce stăpâni-se zile dealungul jidovimea Ierusalimului, începuse a se domoli. În amurgul blând de primăvară toată cetatea, altă dată așa de zgomoatoase, — se asămăna unui mormânt tăcut, misterios... Ici, coala dacă se mai întâlneau câte doi doar își reînnoiau celea petrecute gratulându-si izbânzei, strigătele desperate „Pe Varava!“ „Restigniți-l!“

Numai timidul Pilat și rafinatul Caiafa nu-și aflau locul. Li mustra conștiința, începeau aș da seamă de păcatul comis prin restignirea „Nevinovatului“. Aiurau, aveau viziuni, își proceau sfârșitul, se nelinișteau. Umblau ca turbați din un loc în altul prin palaturile păzite de ostașii romani. Le era frică.

Nu, nu se putea astfel! Doar tu ai zis că voiești să fi rege. Nu! Ai agitat poporul, ai râvnit la tron. Da, ai voit a domni peste împărăția lui Tiberiu. Așa-i împărate, că bine am lucrat?! Era agitator, omul cel mai periculos, miel îmbrăcat în haină de lup. Așa a fost. Bine, da, bine am făcut.

Incerca a-și scuza păcatul, însă neliniștea îi creștea și mai tare. Simțea un fior rece, îi spumega gura, își spintea veșmintele și tremura ca de friguri. Ce i cu tine Pilat? Oare eu sunt? Eu Pilat procuratorul, eu locțiitorul lui Tiberiu în Iudea și Samaria? Eu apărătorul adevărului, a legii, eu care nu mă îngrozeam de aplicarea cea mai severă a pedepselor, când era vorba de Jidovi, eu de altădată așa de barbar, crudul tiran al poporului, eu acum așa timid?

Da da. Spălatu-m'am, dar sunt pătat. Sânge nevinovat au curs. O! tu ești Mesia. Eu nefericitul! Ai învins! Ai învins! Imi văd tristul sfârșit. Acolo în Galilea. Vicisti!

Ce ai avut cu mine? A! acuma știu! Ai voit să fi preot. Căci ce-ai avut tu cu poporul, cu Moaisă, cu scripturile? Ce dacă ai fost Fiul lui Dzeu? Ai voit să mă răpui și am fost mai tare. Te-am restignit, eu, eu Caiafa... Apoi iar întorcea cărțile profetice, le răsfoia nervos, i-se aprindea fața și urla din răspuțeri: „Nu! n'am făcut bine, doar e clar ca lumina zilei, că El a fost Mesia. Și eu Caiafa, preotul cel mare, eu care aveam datorința a apăra „Scripturile“, eu falzul tâlcuitor, întunecătorul profetilor, în loc să fac netede căile Lui, le-am stropit cu sângele-i nevinovat.“ Nu mă pot liniști, ce ai cu mine, Mesia?

Catapeteazma bisericii s'a rupt de sus până jos, pietrele s'au despicat, morții au înviat, soarele a stat în loc, luna s'a îmbrăcat în doliu. Toate s'au întâmplat așa cum ni-le-au prezis profetii. Da! Tu ești Mesia, ce ai cu mine? Ce să mă fac? Fă să mă înghită pământul, prefămă în stâlp de sare, dar nu mă chiuui! Ce ai cu mine? Ai învins! Vicisti!

* * *

— „Nu vă temeți, mergeți spuneți învătăceilor mei să meargă în Galilea, acolo mă vor vedea.“

Pe dealul pietros al Căpăținelor, sărutat de belșugul razelor de soare, des de deminează celea două Mueri cu fețele senine, ochii plânși de bucurie să grăbeau spre cetate cu vestea îmbucurătoare, salutând cu „Hristos a înviat“. Se bucurau și erau și triste.

— Auzi Magdaleno? Eu îl tem pe Domnul nostru. Nu vezi iar' cum se sfătuiesc cărturarii?! O să-i prinzi iar... Și unde s' ai noștri? Eu mă tem, Magdaleno!

— O! nu-ți tulbura sufletul cu astfel de cugete. Au nu pricepi scripturile, Marie? Nu, el nu va mai suferi, și-a împlinit rolul, sacrificiul suprem s'a adus, Tatăl prin calvarul divinului său Fiu s'a îndurat spre neamul omenesc, suferințele îndurate de Dzeu-Omul ne-au mântuit. Nu te teme Marie! A învins.

* * *

Învierea a fost triumful desăvârșit alui Hristos asupra păcatului. Învierea a fost învingerea dragostei față de răutate, a adevărului față de minciună, a vârtuții asupra fărâdelegilor, învingerea altruismului asupra egoismului.

Prin înviere ne-a arătat Hristos, că prin moarte nu ne nimicim total, că ieste'n noi ceva dumnezeesc, ce trăiește'n veci. — Prin patima și învierea Sa ne-a lăsat un izvor nesecat de norme de conduită la viața de veci. Învățăturile lui ne dau tărie sufletească de-a suporta greutățile vieții și nu trebuie altceva decât să credem și să te urmăm...

Credința, această fortăreață bătută de atâtea vijelii în zilele noastre de evoluție a minții omenesti — ne dă cel mai bun adpost contra bombasticelor fraze a „civilizațiilor”, ce împrășcă eu noroi în tot ce e credință, biserică, morală.

Să credem în învierea lui Hristos și vom învinge.

Vasile Pop.

BIBLIOGRAFIE.

Pentru teatrale dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de Octavian Prie. Umorul sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

„Volintiri” de Ion Dragoslav, un splendid volum de peste 200 pagini, cuprinzând povestirile pline de farmec ale unuia dintre cei mai de seamă povestitori ai noștri de azi. Domnul Ion Dragoslav, pe care și publicul ardelean îl cunoaște îndeajuns, mântuiește cu o dibăcie neîntrecută condeiul și îi reușește să prindă în vorbe măestre amintirile sale așa de plastic, așa de distractiv, cum dela nemuritorul Ion Creangă n-a succedat nici unui scriitor român.

Sub condeiul dânsului oamenii din lumea dela țară, învie, trăesc, apar în aietea noastră, cu toată viața lor rustică, nefalsificată, pe care am trăit-o și noi odată, demult, când adormiam ascultând poveștile bunicii cu firea blândă.

În scrisul acesta nu afli mari conflicte sufletești, ci ascuți par'că un cântec fermecător, pe care nu l-a auzit de ani de zile, care te mângăie ca o mână scumpă și-ți

stoarce din ochi lacrimile pe cari le-ai vărsat în copilărie așa de fără rost.

„Volintiri” a apărut în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa din Orăștie și se poate comanda pentru suma de cor. 1.90 franco.

Să poate afla la *Librăria seminarială din Blaj* 1.90 cor. fco.

Se află de vânzare

Portretul Escelenței Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{10}$ cm.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*. Prețul 2 cor.

Propise de caligrafie pentru examene — 100 bucăți cor. 1.30 — fco.

La Librăria sem. Blaj.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9.50 cor.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *B.-Csandlos*, pe 1/I—10/4, 1913. *Deaș* pe 1908 sem. 2-lea și din 1909 pe lunile Ianuarie—Martie. Deci, mai restează din 1/4 1909—1/7 1913. *Casina, Brașov* pe 1913 întreg. Adresa vom tocmi-o. *Chiraleș* pe 1913. — Ruta pe care o trimite posta nu atârână dela noi. Vom cerca însă a-o schimba. *Bogată-română* (distr. Vad) pe quartalul al 2-lea din 1913. *Căfelul-român* pe 1912. *Bádon*, pe 1913 quartalul al doilea.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Dionisiu Popp.

tâmplar în Aiud — Nagyenyed, Vizutca Nr. 3. execută prompt, ieftin și artistic toată specie de lucrări de măsurit și strugărie, precum uși, ferestri, mobile pentru casă, mobiliatură pentru școli și biserici, amvoane și iconostase.

Lucrările mele de brânză aceasta se pot vedea în biserica greco-catolică din Aiud.

(99) 16—26

Restaurantul Wachsmann:

Mâncări alese și bine pregătite.

Vinuri gustoase și ieftine.

Prânzișorul zona 20 fileri.

Abonament lunar ieftin.

□

La cerere trimite acasă:

Vin de masă: litru dela 1—1.60 cor.

Bere „Bock”: dublă Mărțișor, sticla 40 fil.

„ **Trei stejari**”: deschisă, sticla 36 fil.

Apa „Lidya”: sticla 8—12 fileri.

(24) 8—?

Curs de dans

pentru fetițe

voiu deschide cu ziua de 6 Maiu c. n. în Blaj, sala Casinei magh. (Kovács). — Inscrieri înainte primește.

cu stimă:

Nicolae Stoica
măestru de dans dipl.

(27) 1—3

Biserica gr.-cat. din

Ghirișul de Arieș

vinde din mână liberă

biserica veche din lemn

de brad. tâlpi de stejer, material foarte bun, reflectanții să pot pune în înțelegere cu curatorul de aici.

Ghiriș de Arieș 9 Aprilie 1913.

Ioan Morariu,
curator primar.

(28) 1—3

Dela 1878! S'a dovedit pretotindenea de renume, de obște plăcut și mai presus de orice medicament de casă

BALSAMUL APOTECARULUI A. THIERRY

Veritabil numai cel provăzut cu marca Călugăriței în verde.

Balsamul acesta: 1. E de un efect vindecător neîntrecut în morburile de piept și de plămâni și aduce vindecare chiar și în morburile cele mai îndârjite de felul acesta. 2. Are un efect excelent la inflamațiuni de gât, răgușeli și morburile de gât. 3. Oprește radical tot felul de fierbințeli. 4. Vindecă tot felul de morburile de ficat, de rânză, de intestine, zgârciuri de stomac, strânsuri, astmă, îngrămădire de flegmă, răgăieli, arsuri de stomac (jig), dilatații șcl. 5. Are efect vindecător împotriva hemoroidei și altor leziuni genitale. 6. E un purgativ domol, curățește sângele, ajută ficatului și rinichilor, stărnește apetitul și îl promovează. 7. S'a dovedit excelent la durerea de dinți, dinți găunoși, la mirosul neplăcut de gură, întrebunțat la clătutul gurii întărește gingiile și face să înceteze mirosul neplăcut provenit din gură sau dela stomac. 8. Are efect sigur împotriva limbricilor. 9. În extern vindecă ori-ce rană, rănire, orbaș, beșici provenite din fierbințeli, copturi, negei, arsuri, degerături, umflături, dureri de cap, văjeieli în urechi, săgetături, reumă și alte defecte ale urechilor.

Să luăm seamă la marca cu Călugărița în verde.

Luând seara, înainte de culcare câte o lingură sau două din balsamul acesta, cu sau fără zahăr, înseamnă o deșteptare din somn sănătoasă.

Orice falsificare, imitație, sau vinderea altor balsamuri sub marca aceasta sunt legal și sub pedeapsă oprite.

12 sticle mici, sau 6 mari, sau 1 special familiară costă 5'60 Kor. Comande mai mici decât cvantul acesta nu se liferează. La comandă mai mare reducere de preț însemnată. În Budapesta se află la: Apoteca Török József și în cele mai multe farmacii. En gros se află la Thalmyer și Seitz, la erezii Kochmeister, și în drogueria Fraților Radanovits în Budapesta. Unde nu se află în depozit, acolo să comandăm dela:

A. THIERRY. Apoteca la Ängerul păzitor în **PREGRADA** (lângă Rohitsch-Sauerbrunn). (23) 3—25

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat 220 cor.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Sculptor român.

In atelierul firmei

Ion și Aurel Cotîrlă

sculptori tâmplari și auritori în **Oravița română** (Oráviezafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Să lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jeturi, ripide, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fata locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu să poate avea. La cerere servesc cu atestate dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte redusă, să se ceară de probă desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 21—25

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porte

Se află de vânzare la *Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.*

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziore și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe speșe de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 K. 5,275,798-23
Capitale asigurate pe viață achitate 5,146,556-36
Starca asiguratilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744-
} viață „ 10,931,822 --

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492 --

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 25 - ?

In atențiunea Onoraților Preoți!

Vinul de care aveți lipsă pentru sfințele Paști, Vă rog a-l procura exclusiv numai dela proprietarul de vii,

Petru Benea din (Șiria) Világos
comitatul Aradului

căci e Român și Vă trimite numai

vinuri bune de deal

pentru a căror manipulare curată e distins cu medalie de argint. Expediază în butoaie de împrumut pe timp de 2 luni, pe lângă următoarele prețuri:

Vinuri vechi: Rizling 86 fil.; alb desert 82 fil.; Roșu de Ménes 100 fil.

Vinuri noi: Rizling 68 fil.; Șiller 66 fil.; alb de masă 64 fileri.

Prețurile sunt semnate după litru. Să expediază dela 50 litri în sus în butoaie; iar în jos în sticle. Sticlele nu să dau împrumut, ci să compută în bani, luându-se în rambursă deodată cu prețul vinului.

(22) 13—14